

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

21 december 2006

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen
die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht
van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen,
aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting
in Parijs op 14 november 1970**

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	21
Advies van de Raad voor Cultuur	25
Advies van de Raad voor de Kunsten	29
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	33
Advies van de Raad van State	37
Ontwerp van decreet	43
Bijlage: Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970	47
– Nederlandse tekst	49
– Engelse tekst	59

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. BEKNOPTE SYNTHESE VAN HET UNESCO-VERDRAG**1. Algemeen**

Het UNESCO-verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, is het voornaamste internationaal rechtsinstrument om de illegale (ongeoorloofde) handel in cultuurvoorwerpen op wereldvlak te voorkomen en te bestrijden.

Begin oktober 2006 zijn 110 staten partij bij het verdrag. De jongste jaren legden het Verenigd Koninkrijk (op 1 augustus 2002), Japan (op 9 september 2002), Zweden (op 13 januari 2003), Denemarken (op 26 maart 2003) en Zwitserland (op 3 oktober 2003) hun akte van aanvaarding of bekrachtiging neer. In de loop van 2005 en 2006 deden Venezuela, Afghanistan, Vietnam en Zimbabwe hen dat na.

Het verdrag trad op 24 april 1972 in werking, drie maanden nadat Nigeria als derde land zijn akte van bekrachtiging neergelegd had. Voor de andere verdragsluitende partijen, treedt het verdrag in werking drie maanden na de neerlegging van hun akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding.

Zoals uitgedrukt in haar opschrift en de inleidende overwegingen, heeft het verdrag als doel de ongeoorloofde invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van cultuurgoederen te voorkomen. Het wil de verdragsluitende partijen ook aansporen om het erfgoed, gevormd door de cultuurgoederen op hun grondgebied, te beschermen tegen de risico's van diefstal, clandestiene opgravingen en ongeoorloofde uitvoer. Het verdrag streeft verder naar de bewustwording van elke staat van de morele verplichtingen met betrekking tot de eerbiediging van zijn cultureel erfgoed en dat van de andere naties, en het wil dat de musea, bibliotheken en archieven, als culturele instellingen, alles in het werk stellen opdat de samenstelling van hun collecties gegrond zou zijn op universeel erkende morele beginselen (ethische codes).

2. Juridische basis

Het verdrag is een 'gemengd verdrag'. Het bevat zowel bepalingen die ressorteren onder de bevoegd-

heid van de gefedereerde entiteiten (gemeenschappen en gewesten) als bepalingen die tot de bevoegdheid van de federale staat behoren.

De gemeenschappen zijn bevoegd voor de culturele aangelegenheden, met inbegrip van het cultureel patrimonium, de musea en de cultureel-wetenschappelijke instellingen, met uitzondering van de monumenten en landschappen (artikel 4, 4°, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980, gewijzigd bij de Wet van 8 augustus 1988).

De gewesten zijn bevoegd voor de monumenten en landschappen (artikel 6, §1, 7°, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980, zoals gewijzigd bij de Wet van 8 augustus 1988).

De federale staat is de bevoegde overheid inzake gerechtelijk recht en burgerlijk recht en is de voornaamste bevoegde overheid inzake strafrecht en strafvordering. De federale staat is tevens bevoegd voor de federale wetenschappelijke en culturele instellingen (artikel 6bis, §2, 4°, van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1988, zoals gewijzigd door artikel 3, §2, van de Bijzondere Wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur).

Voor de bekrachtiging van gemengde verdragen door België is de instemming van alle gefedereerde entiteiten (gemeenschappen en gewesten) zowel als van de federale staat vereist.

De federale instemmingswet (20 maart 2003), het decreet van het Waalse Gewest (25 maart 2004), het decreet van de Franse Gemeenschap (12 mei 2004) en de ordonnantie van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (3 maart 2005) werden reeds afgekondigd.

3. De voornaamste bepalingen van het verdrag

Artikelen 1 en 4 bevatten een ruime definitie van 'cultuurgoederen' door opsomming van een aantal algemene categorieën. Elke verdragsluitende partij moet evenwel voor zichzelf de cultuurgoederen aanwijzen die belangrijk zijn voor de archeologie, de prehistorie, de literatuur, de kunst of de wetenschappen.

Artikel 2 verplicht de verdragsluitende partijen:

- te erkennen dat de ongeoorloofde invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van cultuurgoederen tot de voornaamste oorzaken behoren van de verarming van het cultureel erfgoed van de landen van herkomst ervan, en dat internationale samenwerking één van meest efficiënte manieren is om hun

onderscheiden cultuurgoederen te beschermen tegen alle risico's die daaruit volgen;

- die ongeoorloofde handel te bestrijden met alle middelen waarover zij beschikken.

Artikel 3 verklaart dat de invoer, uitvoer en eigendomsoverdracht van cultuurgoederen die gebeuren in strijd met de bepalingen die de verdragsluitende partijen genomen hebben overeenkomstig het verdrag, ongeoorloofd zijn.

Artikel 5 vereist dat de verdragsluitende partijen op hun grondgebied een dienst of diensten oprichten, als die nog niet bestaan, belast met de bescherming van het cultureel erfgoed. Die dienst(en) moet(en) over voldoende personeel beschikken om regionale taken te kunnen uitoefenen zoals het opstellen van een aangepaste regelgeving, het opmaken en bijhouden van een lijst met belangrijke openbare en particuliere cultuurgoederen, het oprichten van wetenschappelijke en technische instellingen voor de bewaring en ontsluiting van cultuurgoederen, het uitwerken van ethische codes voor de belanghebbenden (museum-conservators, verzamelaars, antiquairs enzovoort), het nemen van educatieve maatregelen om eerbied voor het cultureel erfgoed aan te moedigen, en kennis verspreiden van de bepalingen van het verdrag.

Artikel 6 legt de verdragsluitende partijen de verplichting op om:

- een systeem van uitvoervergunningen in te voeren;
- de uitvoer te verbieden van cultuurgoederen die niet vergezeld gaan van zo'n vergunning;
- dat verbod op gepaste wijze in kennis te brengen van het publiek.

Artikel 7 verplicht de verdragsluitende partijen om:

- de nodige maatregelen te nemen teneinde te voorkomen dat musea of andere instellingen op hun grondgebied cultuurgoederen verwerven die illegaal uitgevoerd zijn uit een andere verdragsluitende partij, na de inwerkingtreding van het verdrag;
- de invoer te verbieden van cultuurgoederen die gestolen zijn in een museum, een seculier of religieus openbaar monument of soortgelijke instel-

ling na de inwerkingtreding van het verdrag, en die geïnventariseerd zijn.

Het artikel bepaalt ook de procedure voor de teruggave van de aldus gestolen cultuurgoederen: op verzoek van de verdragsluitende partij van oorsprong, moet de aangezochte verdragsluitende partij gepaste maatregelen nemen om de aldus gestolen goederen in beslag te nemen en terug te geven. Deze verzoeken moeten langs diplomatieke weg overgemaakt worden met de nodige bewijsmiddelen ter staving van het verzoek tot beslag of teruggave.

Artikel 8 verplicht de verdragsluitende partijen om de personen die aansprakelijk zijn voor een inbreuk op de verbodsbepalingen in de artikelen 6, b), en 7, b), strafrechtelijk of administratief te bestraffen.

Artikel 9 geeft een verdragsluitende partij wiens cultureel erfgoed in gevaar gebracht wordt door bepaalde archeologische of etnologische plunderingen, het recht een beroep te doen op de betrokken staten. De andere verdragsluitende partijen moeten in dat geval meewerken aan ieder internationaal overlegd optreden teneinde de vereiste concrete maatregelen te nemen en uit te voeren, met inbegrip van toezicht op de invoer, uitvoer en internationale verhandeling van de betrokken cultuurgoederen. In afwachting van een akkoord neemt iedere betrokken partij voorlopige maatregelen om onherstelbare schade aan het cultureel erfgoed van de verzoekende partij te voorkomen.

Artikel 10 verplicht de verdragsluitende partijen om:

- door opvoeding, voorlichting en waakzaamheid de overdracht te beperken van de uit andere verdragsluitende partijen illegaal uitgevoerde cultuurgoederen. Het verplicht de verdragsluitende partijen ook om, in de omstandigheden die aangepast zijn aan ieder land, hun antiquairs de verplichting op te leggen een register te houden met opgave van de herkomst van ieder cultuurgoed, de naam en het adres van de leverancier, de omschrijving en de prijs van elk verkocht goed, en de koper van een cultuurgoed te informeren over een eventueel uitvoerverbod dat van toepassing is;
- door middel van opvoeding het publiek bewust te maken van de waarde van cultuurgoederen en van het risico dat diefstal, clandestiene opgravingen en

ongeoorloofde uitvoer vormen voor het cultureel erfgoed.

Artikel 11 verklaart de uitvoer en eigendomsoverdracht van cultuurgoederen die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit de bezetting van een land door een vreemde mogendheid, als onrechtmatig.

Artikel 12 verplicht de verdragsluitende partijen om bepaalde door het verdrag opgelegde maatregelen te nemen in de gebieden waarvan zij de internationale betrekkingen verzekeren.

Artikel 13 verplicht de verdragsluitende partijen om binnen het kader van hun wetgeving:

- door alle gepaste maatregelen de eigendomsoverdracht van cultuurgoederen te voorkomen die ertoe strekt de ongeoorloofde invoer of uitvoer van deze goederen te bevorderen;
- te verzekeren dat hun bevoegde diensten samenwerken teneinde de teruggave aan de rechthebbende te vergemakkelijken;
- vorderingen toe te laten tot teruggave van verloren of gestolen cultuurgoederen door de rechtmatige eigenaar;
- het onverjaarbare recht te erkennen van elke verdragsluitende partij om bepaalde cultuurgoederen te klasseren en als onervreemdbaar en derhalve onuitvoerbaar te verklaren, en de terugvordering van zulke goederen te vergemakkelijken door de betrokken staat wanneer die toch zouden uitgevoerd zijn.

Artikel 14 verplicht de verdragsluitende partijen om aan de nationale diensten bevoegd voor de bescherming van het cultureel erfgoed, toereikende middelen toe te kennen en, indien vereist, daartoe een fonds op te richten.

Artikel 15 verduidelijkt dat niets in het verdrag belet dat verdragsluitende partijen onderling bijzondere overeenkomsten sluiten of de uitvoering van reeds gesloten overeenkomsten voortzetten.

De artikelen 16 tot 26 zijn louter administratief.

II. ALGEMENE OPMERKINGEN BETREFFENDE HET TOEPASSINGSGEBIED EN DE DRAAGWIJDTE VAN HET VERDRAG¹

Men kan aan het UNESCO-verdrag de volgende eigenschappen toeschrijven:

1. Het Verdrag is niet self-executing

Het UNESCO-verdrag is niet rechtstreeks toepasbaar in de verdragsluitende partijen. Elke verdragsluitende partij dient de nodige wettelijke en administratieve maatregelen te nemen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te verbieden en te voorkomen. Dat is het opzet en hoofddoel van het verdrag.

Algemeen wordt aanvaard dat het verdrag een ruime beoordelingsmarge aan de verdragsluitende partijen laat om aan de bepalingen van het verdrag het nodige gevolg te geven. Men merkt dan ook dat in de landen die het verdrag reeds bekrachtigden, de meest uiteenlopende benaderingen gehanteerd worden. Dit hangt ook samen met de verschillende invalshoeken die tot de totstandkoming van het verdrag geleid hebben, met invloeden van de verschillende rechtssystemen van zowel ‘common law’ als de zgn. civielrechtelijke staten.

Men kan twee hoofdbenaderingen onderscheiden in de manier waarop de huidige verdragsluitende partijen het verdrag tot uitvoering gebracht hebben:

- enerzijds de wat wij hierna noemen ‘minimale visie’. Deze visie gaat er van uit dat de bestaande wetgeving, rechtssysteem en administratieve praktijk van het betrokken land volstaan en voldoende mogelijkheden bieden aan de bevoegde instanties om de verplichtingen van het verdrag na te komen (cfr. het Verenigd Koninkrijk);
- anderzijds de visie van de meeste civielrechtelijke landen (alsook, in zekere mate, de Verenigde

¹ De bespreking van de achtergrond en de interpretatie van het UNESCO-Verdrag, met inbegrip van dit overzicht en in de artikelsgewijze bespreking in punt IV, is geïnspireerd op de commentaar op de artikelen van het UNESCO-Verdrag door Patrick J. O’Keefe, *Commentary on the UNESCO 1970 Convention on Illicit Traffic*, Institute of Art and Law, Leicester, 2000.

Staten) die specifiek wetgevend ingrijpen nodig geacht hebben om aan het verdrag de nodige uitwerking te geven.

Voor België impliceert de bekrachtiging van het UNESCO-verdrag dat elke bevoegde overheid (federale staat, gemeenschappen en gewesten) binnen haar respectieve bevoegdheid zal dienen uit te maken welke maatregelen zij nodig acht om de verplichtingen voortvloeiend uit het verdrag, de nodige uitwerking te geven en in al dan niet afdwingbare regelgeving of aanbevelingen om te zetten. Gelet op de noodzakelijke coördinatie en afstemming van al die maatregelen, zal de nodige structurele samenwerking tussen de verschillende niveaus tot stand moeten gebracht worden.

Zelfs al is het verdrag niet rechtstreeks uitvoerbaar in het interne recht en is er implementatie nodig om het de nodige uitwerking te geven, toch is de loutere aanvaarding van het verdrag niet zonder belang: het verdrag biedt de rechtbanken een bijkomende maatstaf waarmee de huidige wetten en regelgeving getoetst en geïnterpreteerd dienen te worden. Zo zal een rechter, die geconfronteerd wordt met een complexe eigendomsvraag m.b.t. een cultuurobject, de vraag niet kunnen ontgaan of de belanghebbende partij wel degelijk ‘te goeder trouw’ is. In die zin biedt het verdrag ondersteuning voor de evolutie binnen de Belgische rechtspraak waarbij *de goede trouw kwalitatief geïnterpreteerd wordt in functie van de concrete omstandigheden* en waarbij het loutere inroepen van het principe van vermoeden van goede trouw (kwade trouw moet bewezen worden) vanwege de verdedigende partij door de rechtbank niet aanvaard wordt. Integendeel elk van de partijen moet bijdragen tot het ontdekken van de waarheid (artikelen 870 en 871 van Gerechtelijk Wetboek).

2. Het UNESCO-verdrag is niet retroactief

Het verdrag bevat geen retroactiviteitsbepaling. Volgens het geldende verdragsrecht is het verdrag dus niet retroactief. Het is derhalve enkel van toepassing op gebeurtenissen die plaatsvinden na de inwerkingtreding van het verdrag in een bepaalde verdragsluitende partij.

Niettemin bestaat enige onzekerheid over de relevantie van het tijdstip van een bepaalde in- of uitvoerhandeling in het licht van de niet-retroactiviteit.

Het UNESCO-verdrag zegt immers niets over het tijdstip van de (voorafgaande) uitvoer om te bepalen wanneer de (daaropvolgende) invoer van een onrechtmatig uitgevoerd voorwerp onwettig is. Het laat de verdragsluitende partijen vrij om alle toekomstige invoer van cultuurobjecten die onrechtmatig uitgevoerd werden op enig ogenblik in het verleden, onwettig te verklaren, dan wel te bepalen dat er pas sprake is van een onwettig ingevoerd cultuurobject wanneer ook de onrechtmatige uitvoer plaats vond na de inwerkingtreding van het verdrag op haar grondgebied.

De federale wetgever maakte vooralsnog geen gebruik van de mogelijkheid om aan het verdrag enige vorm van retroactieve toepassing te geven. Dit lijkt er op te wijzen dat het UNESCO-verdrag geen retroactieve werking heeft voor wat betreft de uitvoer- en invoerhandelingen en de overdrachten die krachtens het verdrag als onrechtmatig dienen beschouwd te worden.

3. Het UNESCO-verdrag laat reserves toe

Het verdrag laat reserves toe. Het verdragsrecht bepaalt dat bij verdragen die geen verbod tot het maken van reserves bevatten, het maken van reserves toegelaten is, op voorwaarde dat deze niet onverenigbaar zijn met het voorwerp en doel van het verdrag.

Verscheidene verdragsstaten maakten bij de ratificatie van deze mogelijkheid gebruik.

Zo legden zowel Frankrijk als het Verenigd Koninkrijk een interpretatieve verklaring af waarbij zij het materiële toepassingsgebied van het UNESCO-verdrag in lijn brengen met het materiële toepassingsgebied van de Europese Verordening (EEG) 3911/92 betreffende de uitvoer van cultuurobjecten.

4. Het UNESCO-verdrag is begaan met erfgoedwaarde, niet met eigendomsvragen

De algemene filosofie van het verdrag, die al haar bepalingen ondersteunt, is de bescherming van cultuurobjecten te verzekeren omwille van hun waarde als cultureel erfgoed voor een bepaald land of een cultuur. Deze bekommernis is onafhankelijk van de vraag naar de privaatrechtelijke eigendom van deze voorwerpen, die door het verdrag niet behandeld wordt.

5. Het UNESCO-verdrag is een publiekrechtelijk, geen privaatrechtelijk instrument

Samenhangend met de vierde eigenschap, is het UNESCO-verdrag in essentie gebaseerd op een filosofie van overheidsoptreden.

Het verdrag legt een aantal verplichtingen op aan de verdragsluitende partijen als dusdanig, die veelal van administratieve aard zijn. Zo zijn de verdragsluitende partijen verplicht om nationale diensten in te richten voor de bescherming van het cultureel erfgoed (artikel 5), een uitvoervergunningsstelsel op te zetten (artikel 6), bepaalde invoer te verbieden (artikel 7, (b), (i)), sancties op te leggen (artikel 8), en toezicht te organiseren over de handel in cultuurgoederen (artikel 10, (a)).

Tevens verplicht het verdrag de verdragsluitende partijen om “gepaste maatregelen te nemen” om de in artikel 7, (a) en (b), bedoelde gestolen en ingevoerde cultuurgoederen, terug te geven. Die teruggave moet langs diplomatieke weg gebeuren (artikel 7, (b), (ii)).

Het UNESCO-verdrag is aldus duidelijk gericht tot de verdragsluitende partijen zelf die de nodige actie moeten ondernemen. Vorderingen tot teruggave verlopen van overheid tot overheid, via de diplomatieke kanalen.

III. VERHOUDING TOT ANDERE VERDRAGEN

1. Europese regelgeving

(a) Artikel 30 van het Verdrag van Rome

Artikel 30² van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG) (Verdrag van Rome)³ laat uitzonderlijk maatregelen toe die ingaan tegen het principe van het vrije verkeer van goederen. Dit artikel luidt als volgt:

“De bepalingen van de artikelen 28 en 29⁴ vormen geen beletsel voor verboden of beperkingen van invoer, uitvoer of doorvoer, welke gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van [...] het nationaal artistiek historisch en archeologisch bezit [...]. Deze verboden of beperkingen mogen echter geen middel tot willekeurige discriminatie noch een verkapte beperking van de handel tussen de lidstaten vormen.”⁵

Elke lidstaat maakt voor zichzelf uit wat hij als nationaal cultuurbezit beschouwt (zie ook (b) en (d) hieronder). De Verordening 3911/92 noch de Richtlijn 93/7 doen afbreuk aan dit fundamenteel recht dat de lidstaten zich krachtens artikel 30 mogen voorbehouden.

De Verordening 3911/92 (hierna de ‘Verordening’ genoemd) en de Richtlijn 93/7 (hierna de ‘Richtlijn’ genoemd), voerden samen een communautair stelsel in voor de bescherming van de cultuurgoederen van de EU-lidstaten. Die Verordening en Richtlijn worden hieronder kort besproken.

⁴ De Franse versie gebruikt de terminologie “des trésors nationaux ayant une valeur artistique, historique ou archéologique”. Men vindt deze terminologie terug in het Decreet van de Franse Gemeenschap van 11 juli 2002 (zie punt IV, commentaar bij artikel 1) en de Franse wetgeving ter bescherming van het roerend cultureel erfgoed van Frankrijk.

⁵ De Franse versie gebruikt de terminologie “des trésors nationaux ayant une valeur artistique, historique ou archéologique”. Men vindt deze terminologie terug in het Decreet van de Franse Gemeenschap van 11 juli 2002 (zie punt IV, commentaar bij artikel 1) en de Franse wetgeving ter bescherming van het roerend cultureel erfgoed van Frankrijk.

⁶ *Publicatieblad Nr. L 395 van 31/12/1992 blz. 0001 – 0005, rectificatie Publicatieblad Nr. L 267 van 19/10/1996 blz. 0030, gewijzigd door Verordening (EG) nr. 2469/96 van de Raad van 16 december 1996 tot wijziging van de bijlage bij Verordening (EEG) nr. 3911/92 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen Publicatieblad Nr. L 335 van 24/12/1996 blz. 0009 – 0009, Verordening (EG) nr. 974/2001 van de Raad van 14 mei 2001 tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 3911/92 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen Publicatieblad Nr. L 137 van 19/05/2001 blz. 0010 – 0011, en door Verordening (EG) nr. 806/2003 van de Raad van 14 april 2003 tot aanpassing aan Besluit 1999/468/EG van de bepalingen betreffende de comités die de Commissie bijstaan in de uitoefening van haar uitvoeringsbevoegdheden die zijn vastgelegd in volgens de raadplegingsprocedure (gekwadificeerde meerderheid) goedgekeurde besluiten van de Raad, Publicatieblad Nr. L 122 van 16/05/2003 blz. 0001 – 0035.*

¹ Voorheen artikel 36.

² *Publicatieblad Nr. C 325 van 24 december 2002 (gecoördineerde versie).*

³ Deze artikelen handelen over het verbod op kwantitatieve beperkingen tussen de lidstaten.

(b) *De Europese Verordening (EEG) 3911/92 betreffende de uitvoer van cultuurgooederen*⁶

De Verordening (EEG) nr. 3911/92 bevat voorschriften die, met het oog op de verwezenlijking van de interne markt, dienstig zijn voor het handelsverkeer met derde landen waardoor de (nationale) bescherming van cultuurgooederen gewaarborgd wordt. Zij voorziet met name maatregelen die aan de buitengrenzen van de gemeenschap een eenvormige controle op de uitvoer van cultuurgooederen waarborgen. De Verordening onderwerpt de uitvoer (naar derde landen) van cultuurgooederen die onder het toepassingsgebied van de Verordening vallen, aan een vergunning afgeleverd door de lidstaat van oorsprong.

De bijlage van de Verordening omschrijft nader de categorieën cultuurgooederen die in het handelsverkeer met derde landen in het bijzonder dienen beschermd te worden, alsook de financiële drempels waarboven elke categorie beschermd wordt. Deze regeling geldt onverminderd de omschrijving, gegeven door de lidstaten van de goederen die tot het nationaal bezit in de zin van artikel 30 van het Verdrag van Rome behoren. De Verordening is enkel van toepassing op het door de lidstaten gedefinieerde 'nationaal bezit' in de mate dat het om cultuurgooederen gaat die onder één van de categorieën vallen, opgenomen in de bijlage van de Verordening.

De vergunningsplicht is van toepassing sinds 1 april 1993⁷. De Verordening is rechtstreeks toepasselijk. In België worden de uitvoervergunningen afgeleverd door de gemeenschappen.

(c) *De Europese Richtlijn 93/7/EEG en de Belgische wet van 28 oktober 1996*⁸

De Richtlijn 93/7 houdt een explicitering en uitbreiding in van artikel 30 van het Verdrag van Rome.

⁷ Voor de uitvoeringsmodaliteiten: zie Verordening (EEG) nr. 752/93 van de Commissie van 30 maart 1993 houdende toepassingsbepalingen van Verordening (EEG) nr. 3911/92 van de Raad betreffende de uitvoer van cultuurgooederen, *Publicatieblad Nr. L 077 van 31/03/1993 blz. 0024 – 0032*.

⁸ *Publicatieblad Nr. L 074 van 27/03/1993 blz. 0074 – 0079*, gewijzigd door Richtlijn 96/100/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 februari 1997 tot wijziging van de bijlage bij Richtlijn 93/7/EEG betreffende de teruggave van cultuurgooederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lidstaat zijn gebracht, *Publicatieblad Nr. L 060 van 01/03/1997 blz. 0059 – 0060*, en door Richtlijn 2001/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2001 tot wijziging van Richtlijn 93/7/EEG van de Raad betreffende de teruggave van cultuurgooederen die op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van een lidstaat zijn gebracht (Voor de EER relevante tekst), *Publicatieblad Nr. L 187 van 10/07/2001 blz. 0043 – 0044*.

Er wordt uitdrukkelijk erkend dat, krachtens en binnen de grenzen van artikel 30 van het Verdrag van Rome, de lidstaten, ook na de Verordening van 1992, gerechtigd blijven om hun nationaal bezit nader te omschrijven en dat zij de mogelijkheid behouden om de nodige maatregelen te treffen ter bescherming van hun nationaal bezit in de interne markt van de EU zonder binnengrenzen.

Met het oog hierop voorziet de Richtlijn een teruggaveveregeling die de lidstaten de mogelijkheid biedt om de terugkeer op hun grondgebied te verkrijgen van cultuurgooederen die in de zin van artikel 30 als nationaal bezit beschouwd worden en die in strijd met de desbetreffende nationale bepalingen buiten hun grondgebied gebracht zijn.

In dit opzicht is het doel van de Richtlijn vergelijkbaar met de opzet van het UNESCO-verdrag.

De procedure en mechanismen voor teruggave zijn echter verschillend.

Elke lidstaat duidt een centrale overheid of autoriteit aan die de in de Richtlijn omschreven bevoegdheden uitoefent en meer bepaald de vorderingen instelt tot teruggave van een op onrechtmatige wijze buiten het grondgebied van de verzoekende lidstaat gebracht cultuurgood.

De Richtlijn regelt verder een aantal zaken in de privaatrechtelijke sfeer, zoals de verjaringstermijnen van de vordering tot teruggave, het recht van de bezitter op een billijke vergoeding in geval de teruggave gelast wordt (op voorwaarde dat de bezitter bij de verwerking van het goed de nodige zorgvuldigheid betracht heeft), en dat de eigendom van het cultuurgood na de teruggave ervan door het nationale recht van de verzoekende lidstaat geregeld wordt.

Het materieel toepassingsgebied van de Richtlijn is hetzelfde als dat van de Verordening 3911/92, met dien verstande evenwel dat ook cultuurgooederen die als nationaal bezit geklasseerd zijn en die een integreerend deel vormen van openbare collecties of inventarissen van kerkelijke instellingen, maar die niet onder de gemeenschappelijke categorieën vallen, onder de Richtlijn vallen.

In België is de Richtlijn omgezet door de wet van 28 oktober 1996 betreffende de teruggave van cultuurgooederen die op onrechtmatige wijze buiten

het grondgebied van bepaalde buitenlandse staten gebracht zijn.⁹ Als centrale overheid werd de minister van Justitie aangewezen.

2. Het UNIDROIT-verdrag van 1995

Zoals eerder gezegd is het UNESCO-verdrag een publiekrechtelijk instrument dat de betrekkingen regelt van staat tot staat, tussen nationale overheden en dat uitsluitend administratieve procedures oplegt.

Het Unidroit-verdrag is ontstaan uit het besef van de UNESCO dat het UNESCO-verdrag aangevuld moest worden met privaatrechtelijke maatregelen om een adequate oplossing te bieden in situaties waar een gestolen of onrechtmatig uitgevoerd cultuurvoorwerp aangekocht wordt door een 'bona fide' koper, d.w.z. een koper die geen kennis heeft van de diefstal of onrechtmatige uitvoer. Het Unidroit-verdrag biedt een systeem om de verschillende benaderingen van het principe van de bescherming van de bona fide koper in de diverse verdragstaten, te overbruggen.

Het Unidroit-verdrag vormt een complement van het UNESCO-verdrag in die zin dat het aan de individuele eigenaar van een gestolen cultuurobject, zonder noodzakelijke tussenkomst van een overheid, hetzij van de staat waaruit een cultuurobject onrechtmatig uitgevoerd werd, rechtstreeks toegang verleent tot de rechtbanken van een andere verdragstaat.

Het Unidroit-verdrag schrijft tevens een recht tot vergoeding voor ten voordele van de bona fide bezitters, en voorziet specifieke verjaringstermijnen: vorderingen tot teruggave van een cultuurgoed verjaren na drie jaar vanaf het tijdstip waarop de benadeelde kennis krijgt van de plaats van het voorwerp en de identiteit van de bezitter en, in ieder geval, na 50 jaar vanaf het tijdstip van de diefstal of onrechtmatige uitvoer. In geval van gestolen voorwerpen kan deze periode verlengd worden, in sommige omstandigheden zelfs onbeperkt.

De terughoudendheid van vele landen om het Unidroit-verdrag te ratificeren houdt verband met de verregaande ingreep in de privaatrechtelijke ver-

houdingen die het Unidroit-verdrag wil bewerkstelligen. Om die reden hebben bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Nederland besloten om de bekrachtiging van het Unidroit-verdrag vooralsnog niet in overweging te nemen.

De (bijzonder) lange verjaringstermijnen en de doorgedreven plicht tot verificatie van de herkomst ('due diligence') die de koper/verkrijger van een cultuurgoed opgelegd krijgt (hetgeen een omkering inhoudt van de bewijslast wanneer vastgesteld moet worden of aan de bona fide bezitter een billijke vergoeding verschuldigd is bij de teruggave van het werk), in combinatie met een zeer ruim omschreven materieel toepassingsgebied, zijn de meest controversiële elementen van het Unidroit-verdrag.

Voor de landen die zich niet louter als uitvoerder van cultuurgoederen beschouwen en voor de landen met een continentale rechtstraditie blijft het Unidroit-verdrag voorlopig nog te verregaand. Het is wel de verdienste van het Unidroit-verdrag dat het een hernieuwde belangstelling gegenereerd heeft voor het UNESCO-verdrag van 1970 met als resultaat ondermeer de toetredingen van Japan, Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk, landen met een belangrijke internationale kunstmarkt, tot het UNESCO-verdrag.

Begin oktober 2006 zijn 27 landen¹⁰ partij bij het Unidroit-verdrag.

IV. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING VAN HET VERDRAG

Artikel 1: Omschrijving van het begrip 'cultuurgoederen'

De memorie van toelichting bij de federale wet houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, stelt dat iedere bevoegde overheid een lijst moet opmaken

⁹ Belgisch Staatsblad (*B.S.*) 1996-12-21 pag. 31865, gewijzigd door een wet van 26-11-2002, *B.S.* 24-12-2002 en door een wet van 15-12-1997, *B.S.* 03-02-1998.

¹⁰ Afghanistan, Argentinië, Azerbeidzjan, Bolivia, Brazilië, Cambodja, China, Cyprus, Ecuador, El Salvador, Finland, Gabon, Guatemala, Hongarije, Iran, Italië, Kroatië, Litouwen, Nigeria, Noorwegen, Paraguay, Peru, Portugal, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Spanje.

van de goederen die in de zin van het verdrag als cultuurgoederen moeten beschouwd worden.

Met verwijzing naar de commentaar van Patrick J. O’Keefe, *Commentary on the UNESCO 1970 Convention on Illicit Traffic*, zou het UNESCO-verdrag echter verschillende benaderingen toelaten; elke verdragsluitende partij mag rekening houden met het systeem dat aldaar van kracht is. In gebruik zijn:

- enerzijds het lijsten- of classificatiesysteem, waar bij een lijst gehanteerd wordt van specifiek aangewezen cultuurvoorwerpen van uitzonderlijk belang;
- anderzijds het categorieënsysteem, waarbij de algemene categorieën nog nader gespecificeerd kunnen worden in functie van ouderdom, waarde, geografische locatie enzovoort.

Ook een combinatie van beide systemen is mogelijk.

Voor wat de toepassing van het UNESCO-verdrag betreft, koos Frankrijk ervoor om de definitie van ‘cultuurgoed’ (‘cultural property’) gelijk te laten vallen met de categorieën opgesomd in de bijlage van de Europese Verordening en Richtlijn (cfr. O’Keefe, p. 37-38).

Deze optie, die later ook door het Verenigd Koninkrijk gevolgd werd, heeft als voordeel dat er via de aanduiding van inhoudelijke categorieën (zo bijvoorbeeld ‘alle boeken, ouder dan 100 jaar, afzonderlijk of in verzamelingen met een waarde van € 50.000 en meer’) duidelijkheid gecreëerd wordt wat betreft de categorieën van goederen en verzamelingen die binnen het toepassingsgebied van het UNESCO-verdrag vallen.

Het voordeel van die benadering zou zijn dat de Europese afstemming qua materieel toepassingsgebied leidt tot de creatie van een aantal inhoudelijk gedefinieerde categorieën van cultuurgoederen, zowel onder Europees recht als onder internationaal recht. Zo wordt het voor handelaars, verzamelaars en musea duidelijk dat bij de verwerving van cultuurgoederen die onder één van deze categorieën ressorteren, de nodige zorgvuldigheid in acht genomen moet worden en dat het om cultuurgoederen gaat die mogelijk kerwijze van een beschermd statuut genieten en als dusdanig vatbaar zijn voor vorderingen tot terugkeer naar het land van herkomst.

De Vlaamse Regering zal dan ook aan de andere Belgische overheden voorstellen om door de federale overheid een interpretatieve verklaring inzake de beoogde cultuurgoederen bij de diensten van de UNESCO te laten deponeren n.a.v. de internationale ratificatie. De minister bevoegd voor de culturele aangelegenheden werd door de regering gelast haar en het Vlaams Parlement te informeren m.b.t. dat intrafederaal overleg en het resultaat ervan.

Artikel 2: Verplichting om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom te bestrijden

Dit artikel poneert in hoofdzaak twee beginselen:

- verdragsluitende partijen erkennen dat de ongeoorloofde handel in cultuurgoederen de voornaamste oorzaak is van de verarming van het cultureel erfgoed van vele landen, en dat internationale samenwerking één van meest efficiënte manieren is om ons daartegen te beschermen;
- de verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe om zich te verzetten tegen deze ongeoorloofde handel met alle middelen waarover zij beschikken.

Dit artikel geldt als een oproep tot een verantwoorde toepassing van het verdrag en tot samenwerking met andere verdragsluitende partijen (zo bijvoorbeeld door uitwisseling van informatie en het invoeren van een ethische code voor handelaars), minder als een voorschrift dat de Belgische overheden noopt om bijkomende (wettelijke of administratieve) instrumenten te nemen.

Mutatis mutandis moet dit artikel ook beschouwd worden als een oproep tot interne samenwerking binnen federale staten.

Dit artikel 2 kan tevens als interpretatiebeginsel dienen in geval van dubbelzinnigheid van andere bepalingen van het UNESCO-verdrag.

Artikel 3: Ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom

Artikel 3 bepaalt dat de invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen die gebeuren in strijd met de bepalingen die de verdragsluitende partijen genomen hebben overeenkomstig dit verdrag, ongeoorloofd is.

Dit artikel wordt op uiteenlopende wijze geïnterpreteerd.

De meest minimale interpretatie stelt dat enkel binnen het kader van een internationaal of bilateraal akkoord tussen staten kan bepaald worden welke handelingen als ongeoorloofd dienen beschouwd te worden voor de toepassing van het UNESCO-verdrag.¹¹ Deze restrictieve opvatting wordt ondermeer in de Verenigde Staten en in Zwitserland gehanteerd maar lijkt principieel moeilijk verzoenbaar met de geest van het UNESCO-verdrag.

De meest maximale interpretatie stelt dat dit artikel de teruggave mogelijk maakt van alle overeenkomstig artikel 1 aangewezen cultuurobjecten die in gelijk welke verdragsluitende partij gestolen zijn of het voorwerp uitmaken van een ongeoorloofde uitvoer in de zin van het UNESCO-verdrag. Een verdragsluitende partij die deze interpretatie aanhoudt, zal dus eenzijdig bepalen dat zij elke verplaatsing of uitvoer uit een andere verdragsluitende partij, in overtreding van de wetgeving van die partij op de bescherming van het cultureel erfgoed, ook onder haar eigen recht als een 'ongeoorloofde' daad zal beschouwen en als dusdanig sanctioneren. Een dergelijke doorgedreven toepassing leidt evenwel tot een verregaande aantasting van het gemeenschappelijk eigendoms- en aansprakelijkheidsregime en tot verregaande ingrepen in de privaatrechtelijke verhoudingen.

Men zou artikel 3 ook als een louter interpretatieve bepaling kunnen beschouwen die refereert naar de concrete verplichtingen die gesteld worden in andere bepalingen van het UNESCO-verdrag (vnl. de artikelen 6, 7 en 13¹²). Artikel 3 geldt dan als algemeen uitgangspunt en basisbeginsel waarvan de inhoud gepreciseerd wordt in de verder geciteerde artikelen van het UNESCO-verdrag.

Het is evenwel zinvoller om dit artikel, naar analogie van artikel 13, ook te beschouwen als aanvullend ten aanzien van de andere artikelen van het verdrag. Dit houdt in dat dit artikel in principe niet noopt tot

aanpassing van het nationaal recht tenzij blijkt dat de bestaande (nationale) rechtsinstrumenten niet volstaan in het kader van de doeltreffende bestrijding van de illegale handel. Concreet: als bijvoorbeeld na analyse van de bestaande rechtsmiddelen binnen Belgisch recht (douanerecht en strafrecht) zou blijken dat deze niet toereikend zijn om afdoende op te treden tegen de illegale invoer van archeologische objecten, dan kan, op basis van dit artikel 3, een specifieke regeling / rechtsmiddel ingevoerd worden binnen het Belgisch recht om deze lacune op te vullen. Daarbij zal steeds een wetgevend ingrijpen vereist zijn. Het UNESCO-verdrag is immers niet rechtstreeks uitvoerbaar.

Artikel 4: Begrip 'cultureel erfgoed'

Dit artikel voert een soort 'wederzijdse erkenning' in door elke verdragsluitende partij van het cultureel erfgoed van elke andere verdragsluitende partij, meer bepaald wanneer deze cultuurobjecten behoren tot de in dit artikel omschreven categorieën.

Daar waar artikel 1 zakelijke categorieën omschrijft (met verwijzing naar welbepaalde soort- of type-objecten), beoogt dit artikel 4 in zijn categorisatie een link te leggen naar het grondgebied of de cultuurpolitiek van de betrokken verdragsluitende partij.

De omschrijving van artikel 4 laat toe dat meerdere verdragsluitende partijen eenzelfde cultuurobject claimen, wat aanleiding kan geven tot conflicten. Het UNESCO-verdrag biedt geen oplossing voor concurrerende aanspraken van verschillende staten. Dit betekent dat dergelijke conflicten zullen moeten opgelost worden in de concrete procedures, ingesteld in toepassing van het verdrag.

Er dient benadrukt dat artikel 4, volgens het opzet van het UNESCO-verdrag, zich niet uitspreekt over eigendom maar over erfgoedwaarde, d.w.z. iets dat omwille van zijn belang voor een betrokken cultuur of land waardig is om beschermd te worden als cultureel erfgoed.

Gelet op de principiële draagwijdte vereist dit artikel wellicht geen regelgeving. Op basis van deze bepaling kan België rechtmatig van de andere verdragsluitende partijen verwachten dat deze het recht erkennen van de bevoegde overheden in België (gemeenschappen en gewesten) om hun cultureel erfgoed te beschermen, voor zover deze cultuurobjecten (in de zin van

¹¹ Binnen de Europese Unie dienen de Verordening en de Richtlijn die functie.

¹² Art. 6 betreft het invoeren van een uitvoervergunning voor cultuurobjecten;
art. 7 betreft de bescherming van uit een museum of gelijksoortige instelling gestolen goederen;
art. 13 betreft eigendomsoverdrachten die de illegale in- en uitvoer van cultuurobjecten bevordert.

artikel 1 van dit verdrag) tot de in artikel 4 bedoelde categorieën behoren.

Artikel 5: Oprichting van “diensten ter bescherming van het cultureel erfgoed”

Dit artikel doet een oproep aan de verdragsluitende partijen om een culturele erfgoedpolitiek te ontwikkelen.

In concreto wordt aan de verdragsluitende partijen opgedragen om in één of meer diensten te voorzien met volgend ‘actieprogramma’ en dit “in omstandigheden aangepast aan ieder land”:

a) Uitwerken van wetteksten en regelgevingen die strekken tot de bescherming van het cultureel erfgoed

Voor landen waar reeds aangepaste wetgeving bestaat, kan het volstaan om voor de gepaste opvolging en periodieke verslaggeving te zorgen. Relevante Vlaamse wetgeving binnen dit kader is het decreet op de monumenten en landschappen, het decreet op het archeologisch erfgoed, het archiefdecreet, het topstukkendecreet en het Erfgoeddecreet.

b) Opstellen en bijhouden van een lijst van belangrijke openbare en particuliere cultuurgoederen, op basis van een ‘nationale beschermingsinventaris’

Verschillende vragen stellen zich:

Hoe verhoudt deze verplichting zich tot artikel 1 dat de verdragsluitende partijen oplegt de cultuurgoederen aan te wijzen uit de in dit artikel opgesomde categorieën? Enerzijds lijkt dit de interpretatie te bevestigen die de memorie bij de federale instemmingswet geeft aan artikel 1 van het verdrag (opstelling van een lijst van cultuurgoederen voor wat de toepassing van dit verdrag betreft). Anderzijds wijst het feit dat deze lijst in een totaal ander verband dan artikel 1 genoemd wordt, op de tegenovergestelde interpretatie (artikel 1 bedoelt enkel aanwijzing van algemene categorieën).¹³

De lijst moet opgesteld worden op basis van de nationale beschermingsinventaris: welke functie heeft deze

beschermingsinventaris precies? De vraag is gesteld of die alleen voor wetenschappelijke doeleinden moet dienen of ook voor uitvoercontrole en dus douanedoeleinden? In de literatuur over het UNESCO-verdrag wordt gesteld dat dit laatste zeker niet de bedoeling was van de opstellers van het verdrag.

Deze bepaling wordt best geïnterpreteerd als een oproep om binnen het kader van dit verdrag niet alleen louter categorieën van beschermde cultuurgoederen te definiëren maar in functie van een goede opvolging en bescherming deze cultuurgoederen ook te repertoriëren, met prioriteit daarbij voor “die cultuurgoederen waarvan de uitvoer een aanzienlijke verarming van het nationaal erfgoed zou betekenen”. Zie in dit verband artikel 7, (b), dat bepaalt dat de restitutie van een cultuurgoed, gestolen uit een museum, een monument of soortgelijke instelling enkel geclaimd kan worden “indien bewezen wordt dat het cultuurgoed of de cultuurgoederen voorkomen op de inventaris van die instelling”.

In België is de wetenschappelijke inventarisatie een taak van de musea in het kader van hun opdrachten overeenkomstig hun oprichting- en erkenningstatuut. Niettemin moet hier gewezen worden op de bestaande inventarisatieachterstanden van vele instellingen. In die zin bevestigt het UNESCO-verdrag de beleidsmatige prioriteit die in Vlaanderen aan collectieregistratie gegeven moet worden.

In het kader van het topstukkendecreet betekent dit dat alle krachtens dit decreet beschermde voorwerpen en verzamelingen behoorlijk en prioritair geïnventariseerd (en fotografisch gedocumenteerd) worden.

c) Bevorderen van de ontwikkeling of oprichting van wetenschappelijke en technische instellingen

d) Toezicht organiseren op archeologische opgravingen, bewaring in situ verzekeren van bepaalde goederen en bepaalde zones voor archeologische opgravingen beschermen

Het gaat hier om een gewestmaterie. Voor Vlaanderen geldt volgende wetgeving:

- monumenten en landschappen: het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten (zoals gewijzigd), het

¹³ Zie ook de commentaar bij artikel 1.

decreet van 16 april 1996 houdende bescherming van landschappen (zoals gewijzigd);

- archeologisch erfgoed: het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium (zoals gewijzigd).

e) *Uitwerken van ethische codes ten behoeve van de belanghebbenden (conservators, verzamelaars, antiquairs, enzovoort)*

Het Vlaamse Erfgoeddecreet bepaalt dat een museum, om erkend te worden en te blijven, de algemeen aanvaarde deontologische regels voor het museumberoep moet in acht nemen (artikel 4, §1, 8°, van het Erfgoeddecreet). Om te voldoen aan deze erkenningvoorwaarde, moet het museum bij de erkenningaanvraag aantonen dat het de deontologische code voor het museumberoep, zoals beschreven door de International Council of Museums (ICOM), naleeft en onderschrijft in de statuten of in het huishoudelijk reglement van het museum (artikel 2, §6, van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 januari 2005 tot uitvoering van het Erfgoeddecreet van 7 mei 2004).¹⁴

Voor privé-personen en -organisaties kunnen in voorkomend geval aanbevelingscampagnes georganiseerd worden, of kan het systeem van zelfregulering aangemoedigd worden.¹⁵ Voor de kunsthandel: zie ook commentaar bij artikel 10.

f) *Educatieve maatregelen nemen teneinde eerbied voor het cultureel erfgoed aan te moedigen en kennis van het bepaalde in het UNESCO-verdrag op ruime basis te verspreiden*

Elke bevoegde overheid dient gepaste maatregelen te overwegen, bijvoorbeeld door in de onderwijsplannen van de diverse geledingen, specifieke richtlijnen in de lessenspakketten op te nemen, via algemene informatieverspreiding, via bijzondere informatieverspreiding gericht op die diensten die mee voor de handhaving

van het UNESCO-verdrag dienen in te staan, via seminars en studiedagen enzovoort.

g) *Bekendmaking van de verdwijning van een cultuurofgoed*

Naast het betrekken van Interpol, de ICOM en de UNESCO, het doorgeven van de verdwijning aan privé-databanken als 'the Art Loss register' en de gevestigde nationale instanties, kunnen van overheidswegen ook specifieke publiciteitsmaatregelen in de gespecialiseerde media overwogen worden.¹⁶

Hierbij moet erop gewezen worden dat hoe meer ruchtbaarheid er gegeven wordt aan de verdwijning van een cultuurofgoed, hoe moeilijker het wordt om een dergelijk cultuurofgoed bona fide te verwerven.

Artikel 6: Uitvoervergunning

De verdragsluitende partijen verbinden zich ertoe te voorzien in een uitvoervergunning die ieder 'cultuurofgoed' ('cultural property') in de zin van het UNESCO-verdrag moet vergezellen. Een cultuurofgoed mag het nationaal grondgebied niet verlaten zonder een dergelijk certificaat.

Deze bepaling is gelijklopend met het reeds bestaande stelsel van uitvoervergunningen op grond van de Europese Verordening 3911/92 betreffende de uitvoer van cultuurofgoederen buiten de douanezone van de EG. De gemeenschappen zijn bevoegd voor het verlenen van deze vergunningen.

Het is zaak deze stelsels op een samenhangende manier op elkaar af te stemmen en er voor te zorgen dat beide systemen van toepassing zijn op dezelfde categorieën van cultuurofgoederen (afstemmen materieel toepassingsgebied). Om dit mogelijk te maken moet bij de toetreding tot het verdrag een interpretatieve verklaring neergelegd worden waarbij het materiële toepassingsgebied van het UNESCO-verdrag in lijn gebracht wordt met dat van de bijlage van de Verordening en de Richtlijn.

¹⁴ De relevante voorschriften in de ICOM Code zijn vervat in artikel 3.2 (verwerving van illegale voorwerpen), artikel 3.6 (leningen aan en door musea) en artikel 4.4. (terugkeer en restitutie van cultureel erfgoed).

¹⁵ Eventueel via een overkoepelend orgaan zoals de Unie van Belgisch-Luxemburgse Kunstmarkt (UBEMA) die een hele reeks beroepsverenigingen overkoepelt.

¹⁶ Vermelden we in dit verband de Europese discussie inzake de opzet en coördinatie van (officiële) databanken voor gestolen kunstvoorwerpen.

Voor wat betreft de uitvoer van cultuurgoederen buiten de EG volstaat de reeds bestaande EU-regeling (Verordening).

De vraag stelt zich of en in welke mate ook voor het intra-communautaire verkeer van cultuurgoederen binnen de EU (bijvoorbeeld van België naar Nederland) een dergelijk certificaat geïntroduceerd moet worden. Het verdrag en de verdragspraxis bieden ook op dat vlak de nodige vrijheid aan de verdragspartijen. In ieder geval is een intra-communautair certificaat vereist voor door een specifieke regeling beschermde cultuurgoederen; zo bijvoorbeeld voor de krachtens het topstukkendecreet beschermde cultuurgoederen. Voor wat de overige cultuurgoederen in de zin van artikel 1 van het verdrag betreft, kan op termijn de introductie van een dergelijk certificaat overwogen worden. Daarbij dient dan een afweging gemaakt te worden tussen enerzijds de voordelen die een dergelijke intra-communautaire regeling biedt op het vlak van de bescherming van het roerend cultureel erfgoed en anderzijds de kosten en de administratieve meerlast die een dergelijke introductie met zich mee zou brengen. Allicht dat de evolutie van de Europese regelgeving terzake mee bepalend zal zijn.

Artikel 7: Verbod om ongeoorloofd uitgevoerde cultuurgoederen te verwerven of gestolen cultuurgoederen in te voeren

De reikwijdte van artikel 7 is beperkt tot de museale sfeer. Dit artikel strekt ertoe:

- musea en gelijksoortige instellingen te verhinderen om ongeoorloofd uitgevoerde cultuurgoederen ten behoeve van hun collecties te verwerven (7, (a));
- de invoer van uit musea of (seculiere of religieuze) openbare monumenten gestolen cultuurgoederen te verbieden, voor zover er een inventaris van bestaat (7, (b), (i));
- de terugkeer van de uit deze musea e.d. gestolen cultuurgoederen te bevorderen, mits betaling van een billijke vergoeding (7, (b), (ii)).

Verhinderen dat musea en soortgelijke instellingen illegaal uitgevoerde cultuurgoederen verwerven (artikel 7, (a))

Het gebruik in artikel 7, (a), van de zinsnede ‘conform de nationale wetgeving’ beperkt – zoals dit ook elders in het verdrag gebeurt – de draagwijdte van dit

artikel. Er is geopperd dat deze bepaling enkel geldt voor de musea van wie het verwervingsbeleid door de staat gecontroleerd wordt. In een ruimere, meer zinvolle lezing, strekken de verplichtingen in dit artikel zich uit tot alle museale instellingen die op een of andere wijze door een overheid erkend of gesubsidieerd worden. Deze ruimere interpretatie wordt gevolgd.

Het opleggen aan deze instellingen, als voorwaarde voor hun erkenning en/of subsidiëring, van bepaalde standaarden en ethische codes is in dit verband een geschikte maatregel die reeds in diverse landen gehanteerd wordt. Zo ook in Vlaanderen. Het Vlaamse Erfgoeddecreet bepaalt dat een museum, om erkend te worden en te blijven, de algemeen aanvaarde deontologische regels voor het museumberoep moet in acht nemen (artikel 4, §1, 8°, van het Erfgoeddecreet). Om te voldoen aan deze erkenningvoorwaarde, moet het museum bij de erkenningaanvraag aantonen dat het de deontologische code voor het museumberoep, zoals beschreven door de ICOM, naleeft en onderschrijft in de statuten of in het huishoudelijk reglement van het museum (artikel 2, §6, van het besluit van de Vlaamse Regering van 14 januari 2005 tot uitvoering van het Erfgoeddecreet van 7 mei 2004). De voor het UNESCO-verdrag relevante voorschriften in de ICOM-code zijn vervat in artikel 3.2 (verwerving van illegale voorwerpen), artikel 3.6 (bruiklenen aan en door musea) en artikel 4.4. (terugkeer en restitutie van cultureel erfgoed).

Tenslotte wordt opgemerkt dat slechts uitvoerhandelingen die na de inwerkingtreding van het UNESCO-verdrag plaatsvinden, in beide betrokken verdragsluitende partijen als illegaal moeten beschouwd worden voor de toepassing van dit artikel (zie punt II). Is dat niet het geval, dan zal nagegaan moeten worden of binnen het algemene kader van de internationale samenwerking een restitutie buiten het kader van het verdrag overwogen kan worden.

Invoer verbieden van uit musea, monumenten of soortgelijke instellingen gestolen cultuurgoederen (artikel 7, (b), (i))

De draagwijdte van artikel 7, (b), is nauw omschreven.

Paragraaf 7, (b), (i), is van toepassing op *gestolen* cultuurgoederen die op een ‘museale’ *inventaris* voorkomen. Niet-geïnterpreteerde cultuurgoederen

en voorwerpen die afkomstig zijn van onrechtmatig uitgevoerde opgravingen en die per definitie nog niet geïnventariseerd zijn, vallen dus buiten het toepassingsgebied van deze paragraaf.

Aan het traditioneel begrip ‘diefstal’ zoals dat gedefinieerd is in elke verdragsluitende partij, wordt niet geraakt.

Naar Belgisch recht kunnen de in dit artikel bedoelde handelingen in bepaalde gevallen vervolgd worden onder het misdrijf van diefstal of heling. Hiervoor moeten uiteraard de voor deze misdrijven constitutieve bestanddelen aanwezig zijn, en moeten de nodige aanknopingsfactoren vervuld zijn conform de internationaal privaatrechtelijke beginselen.

In de rand wordt er hier op gewezen dat het misdrijf van heling door de Belgische rechtspraak als een aflopend misdrijf beschouwd wordt, dit in tegenstelling tot Frankrijk waar de rechtspraak hetzelfde misdrijf als een voortdurend misdrijf bestempeld heeft. Aan gezien dit in internationaal verband voor problemen kan zorgen (de verjaringstermijnen voor heling lopen in België veel vroeger af), werd in 2003 een wetsvoorstel ingediend bij de Senaat om het misdrijf bij wet als voortdurend aan te merken.¹⁷ De goedkeuring van dit wetsvoorstel op Belgisch niveau zou een mogelijke maatregel kunnen zijn in het kader van de implementatie van het UNESCO-verdrag.

De terugkeer van uit musea, monumenten of soortgelijke instellingen gestolen cultuurgoederen bevorderen, mits betaling van een billijke vergoeding (7, b, (ii)).

In paragraaf 7, (b), (ii), worden ‘gepaste maatregelen’ opgelegd, te nemen op uitdrukkelijk verzoek van de staat van herkomst.

Deze bepaling impliceert dat overwogen moet worden om voor de cultuurgoederen, bedoeld in artikel 7, (b), (ii), een regeling te voorzien die, naar analogie van de Europese Richtlijn, de restitutie van dergelijke cultuurgoederen regelt, daarbij rekening houdend met de rechten van de mogelijke bona fide bezitter die via deze procedure zijn bezit ontnomen wordt en hiervoor schadeloos gesteld dient te worden.

¹⁷ Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 505 van het Strafwetboek betreffende heling, ingediend door de heer F. Roelants du Vivier bij de Senaat op 8 juli 2003 (St. Senaat, 3 – 39/1).

In België gelden, net als in de meeste landen, specifieke terugvorderingsprocedures voor gestolen (culturele en andere) voorwerpen. De vraag is welke bijkomende verplichtingen dit artikel aan de verdragsluitende partijen oplegt, die in voorkomend geval tot wetswijziging nopen:

- vooreerst wordt door dit artikel een vereenvoudigde procedure voorgesteld, via diplomatieke kanalen, en met een specifieke kostenregeling;
- verder wordt de teruggave afhankelijk gemaakt van het betalen door de verzoekende staat van een billijke vergoeding aan de persoon die het voorwerp te goeder trouw verworven heeft of aan de wettige eigenaar ervan;
- tenslotte geldt de teruggaveplicht ook al zijn de intern-gemeenrechtelijke verjaringstermijnen reeds verlopen (cfr. driejarige verjaringstermijn in artikel 2279 Burgerlijk Wetboek).

Gezien het parallellisme tussen deze bepalingen en die van de Europese Richtlijn, zal de wet van 28 oktober 1996 die de omzetting van de Richtlijn in het Belgisch recht regelt, op dit vlak allicht mee als richtsnoer kunnen gelden voor de federale wetgever.

Artikel 8: Strafsancties en administratieve sancties

Inbreuken op de verbodsbepalingen in artikelen 6, (b), en 7, (b), van het verdrag moeten beteugeld worden met strafrechtelijke of administratieve straffen.

Op het niveau van de Vlaamse wetgeving dienen de in het topstukken decreet opgenomen strafbepalingen vermeld te worden.

Artikel 9: Internationaal overlegd optreden

De toepassing van dit artikel blijft beperkt tot de archeologische en etnologische voorwerpen.

Zoals dit artikel 9 zelf suggereert, zullen meer ingrijpende maatregelen, zoals invoerbeperkingen, in de meeste gevallen een bilateraal of multilateraal akkoord vergen, zeker als deze een min of meer definitief karakter hebben.

De mogelijkheid om invoerbeperkingen in te voeren in België, op al dan niet tijdelijke basis, wordt in de regel gebaseerd op de wet van 11 september 1962 en het koninklijk besluit van 30 december 1993 tot rege-

ling van de in-, uit- en doorvoer van goederen en de daaraan verbonden technologie. Deze reglementering is echter subsidiair, in die zin dat alle op grond daarvan genomen maatregelen conform moeten zijn aan de bepalingen en verplichtingen opgelegd door de Europese regelgeving voor de materies die aan de bevoegdheid van de lidstaten onttrokken worden (zoals de douanereglementering); deze laatste hebben dus in alle opzichten voorrang.

Voor de toepassing van artikel 9 zal dus zeker steeds Europees overleg nodig zijn.

Artikel 10: Maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde handel in cultuurogoederen

Dit artikel roept op tot het nemen van initiatieven die het publiek bewust maken van het risico dat diefstal, clandestiene opgravingen en ongeoorloofde uitvoer vormen voor het cultureel erfgoed en vraagt om maatregelen in te voeren “in de omstandigheden aangepast aan ieder land”, die “antiekhandelaars” verplichten een register aan te houden en hun kopers te informeren over een eventueel uitvoerverbod.

De vraag is op welke manier deze verplichtingen best uitwerking krijgen. Het artikel laat de verdragsluitende partijen zelf de vrije keuze en opportuniteitsbeoordeling (“in de omstandigheden aangepast aan ieder land”).

Moeten aan de antiekhandelaars uit hoofde van het UNESCO-verdrag specifieke juridische verplichtingen opgelegd worden of volstaat het om het aan de praktijk en aan de rechtbanken over te laten om de verplichtingen van het verdrag af te dwingen in het bestaand rechtskader?

Onder de bestaande Belgische wetgeving kan verwezen worden naar de gemeenrechtelijke vrijwaring-regeling, de consumentenwetgeving en de regeling betreffende de belasting op de toegevoegde waarde (btw) met betrekking tot de belastingheffing over de marge.

De verplichting tot informatieverstrekking wordt in zekere zin reeds afgedwongen door de gemeenrechtelijke vrijwaringverplichting en de leer van de verborgen gebreken, zoals neergelegd in de artikelen 1641-1649 van het Burgerlijk Wetboek en geïnterpreteerd door de rechtspraak, en in de bijzondere regeling van de verkopen onder de consumentenwetgeving (cf. de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument).

De verplichting tot het aanleggen van een register kan men terugvinden in de btw-reglementering,

meer bepaald in de circulaire nr. 1/1995 met betrekking tot de belastingheffing over de winstmarge voor gebruikte goederen, kunstvoorwerpen, voorwerpen voor verzamelingen en antiquiteiten. Deze circulaire verplicht de belastingplichtige wederverkopers van dergelijke voorwerpen, die zich in de voorwaarden van de circulaire bevinden en die geopteerd hebben het regime van de winstmarge toe te passen, een aankoopregister te houden waarin de belastingplichtige wederverkoper alle aankopen van goederen moet inschrijven die hij gedaan heeft en die onderworpen zijn aan de bijzondere regeling van belastingheffing over de winstmarge. Er wordt bovendien bepaald dat de belastingplichtige wederverkoper op elk ogenblik, op verzoek van de controleambtenaren, de herkomst moet kunnen aantonen van de bedoelde goederen die hij in zijn bezit heeft. Daartoe moet hij ieder goed individualiseren.¹⁸

Wil men verder gaan, dan kan overwogen worden om deze verplichtingen (houden van register, informeren van de koper) aan de bedoelde sector op te leggen via (al dan niet vrijwillig aangenomen) gedragscodes. Hiertoe lijkt het essentieel eerst de bestaande praktijken en geplogenheden in het kader van de verschillende verenigingen en organisaties van kunsthandelaars en antiquairs en de mate van afdwingbaarheid van deze regels en codes binnen de betrokken organisatie, in kaart te brengen.

Wat educatieve maatregelen betreft, kan men denken aan:

- het verzekeren door de culturele overheden en de instellingen die door hen gesuperviseerd, gecontroleerd en/of gesubsidieerd worden van een voldoende aanbod van training, cursussen, seminars en opleidingen voor mensen in de sector;
- het openstellen en verspreiden van educatie- en informatiemateriaal, opgesteld door nationale en internationale organisaties, in eerste instantie door de UNESCO zelf.

Artikel 11: Bezetting van een land door een vreemde mogendheid

Dit artikel is een weergave van de principes vervat in het UNESCO-verdrag van Den Haag van 14 mei 1954 inzake de bescherming van cultuurogoederen tijdens gewapende conflicten. Aangezien België dit verdrag (en haar eerste protocol) bekrachtigd heeft, kan

¹⁸ Circulaire 1/1995, randnr. 87.

men het standpunt innemen dat geen bijkomende regeling hoeft ingevoerd te worden, tenzij de goedkeuring van het tweede protocol bij de Haagse Conventie goed te keuren. Deze procedure loopt.

Om duidelijkheid te scheppen kan overwogen worden om de bepaling van artikel 11 als dusdanig op te nemen in een wettelijk afdwingbare bepaling. Niet alleen biedt dit een vangnet voor ongeoorloofde uitvoerpraktijken uit bezette gebieden, maar tevens is daarmee elke twijfel omtrent het (on)geoorloofd karakter van een overdracht of uitvoerhandeling in strijd met de buitenlandse openbare orde of evenwaardige regels van de baan. Concreet zou een algemeen invoerverbod kunnen ingesteld worden voor cultuurgoederen, afkomstig uit bezette gebieden zoals gedefinieerd door het Verdrag van Den Haag en zijn protocol(len).

Artikel 12: Gebieden waarvan de internationale betrekkingen verzekerd worden door een verdragsluitende partij

Dit artikel is niet van toepassing wat Vlaanderen betreft.

Artikel 13: Wetgeving van de verdragsluitende partijen

Dit artikel heeft het nadeel weinig concreet te zijn. De draagwijdte ervan wordt beperkt door de expliciete vermelding dat de maatregelen die dit artikel vermeldt, gerealiseerd moeten worden in overeenstemming met de wetgeving van elke staat.

De memorie van toelichting van de federale instemmingwet stelt dat artikel 13 als aanvullend beschouwd moet worden ten aanzien van de andere artikelen van het verdrag en enkel aanpassing van het nationaal recht vergt als de andere aanpassingen niet volstaan in het kader van de doeltreffende bestrijding van de ongeoorloofde handel in cultuurgoederen.

Paragraaf 13, (a), verplicht de verdragsluitende partijen om overdrachten die illegale in- of uitvoer bevorderen, te verhinderen.

Paragraaf 13, (b), verplicht het vergemakkelijken van restitutie en teruggave van illegaal uitgevoerde cultuurvoorwerpen aan de rechtmatige eigenaar en situeert zich als dusdanig vooral op het vlak van de diplomatieke en administratieve samenwerking.

Paragraaf 13, (c), verwijst naar gestolen goederen en roept de verdragsluitende partijen op om vorderingen

(voor hun rechtbanken) tot teruggave van verloren of gestolen cultuurvoorwerpen, aan de rechtmatige eigenaar te aanvaarden.

Rekening houdend met het feit dat het om acties gaat die toegelaten moeten worden binnen het kader van de wetgeving van elke staat, zal op deze vorderingen het Belgische procesrecht en de Belgische verwijzingsregels van het internationaal privaatrecht (IPR) van toepassing zijn.

Paragraaf 13, (d), ligt in het verlengde van het algemene door het UNESCO-verdrag gehuldigde beginsel dat verdragsluitende partijen zich ertoe verbinden om de door de andere staten aangewezen cultuurgoederen onder de artikelen 1 en 4 van het UNESCO-verdrag als dusdanig te erkennen.

Artikel 14: Middelen van de nationale diensten voor de bescherming van het cultureel erfgoed

De bepaling dat elke verdragsluitende partij mag “rekening houden met haar mogelijkheden” spreekt voor zich. Dit is een interne aangelegenheid.

Voor België zal de financieringskwestie op elk bevoegdheidsniveau dienen opgevangen te worden, voor de voorwerpen en instellingen op hun respectievelijk grondgebied.

Binnen de Vlaamse Gemeenschap voorziet het topstukkendecreet de oprichting van een ‘topstukkenfonds’ voor de aankoop van voorwerpen die het voorwerp uitmaken van een aankoopverplichting door de Vlaamse Regering.

Artikel 14 van het verdrag dient dan ook beschouwd te worden als een oproep om de nodige fondsen te voorzien en reeds opgerichte fondsen (zoals het topstukkenfonds) ook daadwerkelijk te spijzen.

Artikel 15: Bijzondere overeenkomsten

Een voorbeeld bij uitstek van dergelijke reeds gesloten overeenkomsten binnen de EU zijn het Verdrag van Rome (artikel 30) en de Richtlijn 93/7 en de Verordening 3911/92 die eruit voortspuiten.

Dit artikel valideert ook de bilaterale overeenkomsten die sommige staten gesloten hebben met welbepaalde andere landen.

In België dient binnen dit kader de nodige samenwerking tot stand gebracht te worden tussen de federale en gefedereerde entiteiten voor wat betreft de toepas-

sing van hun respectieve erfgoedwetgevingen. Hiervoor dienen de nodige samenwerkingsakkoorden gesloten te worden.

Artikel 16: Periodieke verslagen

Het kader en de modaliteiten van de periodieke rapportering worden best vastgelegd in de samenwerkingsakkoorden tussen de verschillende gefedereerde entiteiten.

Artikel 17: Technische bijstand van de UNESCO

Het is nuttig te onthouden dat allerlei diensten en educatiemateriaal ter beschikking kunnen gesteld worden door de UNESCO. Zij biedt ook assistentie bij het opstellen van wetgeving en maatregelen ter uitvoering van het UNESCO-verdrag.

Meldenswaardig is ook de mogelijkheid om van de diensten van de UNESCO gebruik te maken voor geschillenbeslechting, op verzoek weliswaar van ten minste twee van de betrokken verdragsluitende partijen.

Artikel 18: Authentieke talen

Voor bepaalde terminologische kwesties, tegenstrijdigheden of interpretatievragen kan het nuttig zijn de verschillende taalversies te raadplegen. De authentieke versies zijn het Engels, het Spaans, het Frans en het Russisch. De Franse versie wordt aan het Vlaams Parlement voorgelegd. De Nederlandse tekst van het verdrag is slechts een vertaling.

Artikelen 19 tot 26: Slotbepalingen

Deze bepalingen behoeven geen commentaar.

Artikel 19 stelt dat de akten van bekrachtiging of aanvaarding neergelegd worden bij de directeur-generaal van de UNESCO, die optreedt als depositaris.

Het verdrag staat volgens artikel 20 open voor toetreding door staten die geen lid zijn van de UNESCO maar die door de Uitvoerende Raad verzocht worden om toe te treden.

Artikel 21 gaat over de inwerkingtreding van het verdrag. Dat punt kwam reeds aan bod in punt I.1.

Overeenkomstig artikel 22 verklaren de verdragsluitende partijen dat het verdrag ook van toepassing is op de gebieden waarvan zij de internationale betrek-

kingen waarnemen. Indien nodig overleggen zij met de regeringen of andere bevoegde overheden van die gebieden.

Artikel 23 bepaalt dat het verdrag kan opgezegd worden door middel van een schriftelijke akte die gericht wordt aan de depositaris. De opzegging wordt van kracht 12 maanden na ontvangst van de akte.

Artikel 24 stelt dat de depositaris de verdragsluitende partijen informeert over de neerlegging van de akten die in de vorige artikelen besproken werden.

Volgens artikel 25 kan het verdrag herzien worden door de Algemene Vergadering van de UNESCO. De herziening bindt enkel de staten die partij worden bij het verdrag houdende herziening van het oorspronkelijk verdrag.

Het verdrag wordt geregistreerd op het secretariaat van de Organisatie van de Verenigde Naties (artikel 26).

V. PROCEDUREVERLOOP

1. Gemengd karakter

Tijdens zijn vergadering d.d. 22 november 2000 heeft de Werkgroep ‘Gemengde Verdragen’ (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB), het gemengd karakter (bevoegdheden van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten) vastgelegd. De ICBB heeft op 8 maart 2001 die beslissing bekrachtigd.

2. Advies van de Raad voor Cultuur

De Raad voor Cultuur bracht op 15 maart 2005 zijn advies uit. De Raad adviseert positief t.a.v. de ratificatie van het verdrag mits bij interpretatieve verklaring het materiële toepassingsgebied (definitie van ‘cultuurgoed’) gelijkgeschakeld wordt met de Europese regelgeving (Verordening EEG nr. 3911/92 van de Raad van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen). Volgens de Raad leidt die gelijkschakeling qua materieel toepassingsgebied tot de creatie van een aantal inhoudelijk gedefinieerde categorieën van cultuurgoederen die zowel onder Europees recht als onder internationaal recht erkend worden als ‘bijzondere’ cultuurgoederen.

3. Advies van de Raad voor de Kunsten

In zijn advies d.d. 29 maart 2005 sloot de Raad voor de Kunsten zich aan bij het advies van de Raad voor Cultuur.

4. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)

Op 23 november 2005 sloot het dagelijks bestuur van de SERV zich, onder voorbehoud van bekrachtiging door de Raad, aan bij het ontwerp van regeringsbeslissing. Tijdens zijn vergadering d.d. 18 januari 2006 heeft de Raad dat standpunt bekrachtigd.

5. Advies van de Raad van State

In zijn advies d.d. 17 augustus 2006 maakte de Raad van State geen opmerkingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Financiën en Begroting
en Ruimtelijke Ordening,*

Dirk VAN MECHELEN

*De Vlaamse minister van Cultuur,
Jeugd, Sport en Brussel,*

Bert ANCIAUX

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands
Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

VOORONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

Ontwerp van decreet houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening, de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgooederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970, zal volkomen gevolg hebben.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening,

Dirk VAN MECHELEN

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel,

Bert ANCIAUX

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

ADVIES VAN DE RAAD VOOR CULTUUR

Ratificatie Unesco '70

Advies van de Raad voor Cultuur

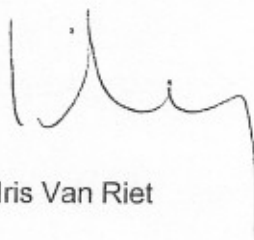
Aan de Raad voor Cultuur werd advies gevraagd over het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting op 14 november 1970 te Parijs.

De raad adviseert positief ten aanzien van het ontwerp van decreet dat voorziet om het verdrag te ratificeren mits bij interpretatieve verklaring het materiële toepassingsgebied (definitie van cultuurgoed) gelijkgeschakeld wordt met de Europese regelgeving (Verordening EEG) nr. 3911/92 van de Raad van 9 december 1992 betreffende de uitvoer van cultuurgoederen). Deze gelijkschakeling qua materieel toepassingsgebied leidt tot de creatie van een aantal inhoudelijk gedefinieerde categorieën van cultuurgoederen die zowel onder Europees recht als onder internationaal recht als 'bijzondere' cultuurgoederen worden erkend. Zo wordt het voor handelaars, verzamelaars en musea duidelijk dat bij de verwerving van cultuurgoederen die onder een van deze categorieën ressorteren, de nodige zorgvuldigheid in acht genomen moet worden en dat het om cultuurgoederen gaat die mogelijkwijze van een beschermd statuut genieten en als dusdanig vatbaar zijn voor vorderingen tot terugkeer naar het land van herkomst. Met de voorgestelde interpretatieve verklaring wordt het voorbeeld gevolgd van Frankrijk en Groot-Brittannië, landen die deze conventie eerder ondertekenden.

De raad zal in het verlengde van dit advies de komende weken en maanden een advies voorbereiden over de 'Conventie ter bescherming van diversiteit van culturele inhouden en artistieke expressies' (2004).

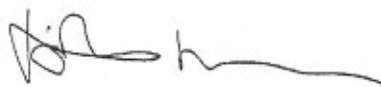
Namens de Raad voor Cultuur,

De secretaris,

Iris Van Riet

De voorzitter,

Bart De Baere

ADVIES VAN DE RAAD VOOR DE KUNSTEN

RAAD VOOR DE KUNSTEN	
29 maart 2005	Advies K 02/05

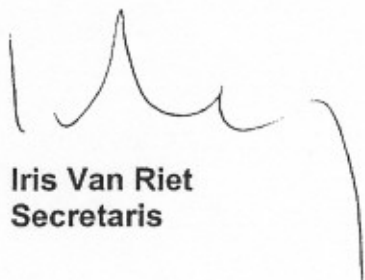
Advies bij het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgooederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting op 14 november 1970 te Parijs.

De Raad voor de Kunsten drukt zijn waardering uit voor het advies van de Raad voor Cultuur C 03/05 (goedgekeurd in de vergadering van 15 maart 2005) betreffende bovenvermeld ontwerp van decreet.

De Raad voor de Kunsten sluit zich bij dit advies aan.

Goedgekeurd op 29 maart 2005

Namens voorzitter Johan Thielemans,

Iris Van Riet
Secretaris

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

Brussel, 23 november 2005
RVP-IT/05-026

Aan de heer Herbert TOMBEUR
Directeur
Administratie Buitenlands Beleid
Boudewijnlaan 30

1000 BRUSSEL

Betreft: Principiële goedkeuring van het ontwerp van decreet houdende instemming met het Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting op 14 november 1970

Geachte heer,

Het dagelijks bestuur van de SERV heeft de teksten van bovenvermeld ontwerpdecreet ontvangen en doorgenomen en sluit zich onder voorbehoud van bekrachtiging door de raad aan bij het ontwerp van de regeringsbeslissing.

In de hoop u hiermee van dienst te zijn geweest, tekenen wij,

met vriendelijke groeten,

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

kopie : minister Bourgeois

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KDE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 41.049/1/V

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste vakantiekamer, op 25 juli 2006 door de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970", heeft op 17 augustus 2006 het volgende advies gegeven:

KDE

41.049/1/V

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de afdeling wetgeving zich beperkt tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

Dat onderzoek geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

KDE

41.049/1/V

De kamer was samengesteld uit

de Heren	D. ALBRECHT,	kamervoorzitter,
	L. HELLIN, J. SMETS,	staatsraden,
	H. COUSY,	assessor van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	G. VERBERCKMOES,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door Mevr. R. THIELEMANS, eerste auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

G. VERBERCKMOES

D. ALBRECHT

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Ruimtelijke Ordening, de Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewestaaengelegenheid.

Artikel 2

Het verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen, aangenomen door de Algemene Conferentie van UNESCO tijdens haar zestiende zitting in Parijs op 14 november 1970, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 10 november 2006.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Financiën,
Begroting en Ruimtelijke Ordening,*

Dirk VAN MECHELEN

*De Vlaamse minister van Cultuur, Jeugd,
Sport en Brussel,*

Bert ANCIAUX

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

BIJLAGE

Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen. Aangenomen door de Algemene Vergadering van UNESCO tijdens de zestiende zitting ervan op 14 november 1970

Verdrag met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen

De Algemene Vergadering van UNESCO, in vergadering bijeen tijdens de zestiende zitting te Parijs van 12 oktober tot 14 november 1970;

Herinnerend aan het belang van het bepaalde in de Beginselverklaring inzake de internationale culturele samenwerking, goedgekeurd door de Algemene Vergadering tijdens de veertiende zitting;

Overwegende dat de uitwisseling van cultuurgoederen tussen naties ten behoeve van wetenschappelijke, culturele en opvoedkundige doeleinden de kennis van de menselijke beschaving verdiept, het cultureel leven van alle volkeren verrijkt en leidt tot wederzijdse eerbied en achting tussen de naties ;

Overwegende dat cultuurgoederen een van de fundamentele elementen vormen van de beschaving en de cultuur van de volkeren en slechts naar waarde kunnen worden geschat indien de herkomst, de geschiedenis en de omgeving ervan naar behoren zijn gekend ;

Overwegende dat iedere Staat de plicht heeft het erfgoed gevormd door de cultuurgoederen op zijn grondgebied te beschermen tegen risico's op diefstal, clandestiene opgravingen en ongeoorloofde uitvoer ;

Overwegende dat het ter voorkoming van die risico's onontbeerlijk is dat iedere Staat zich meer bewust wordt van de morele verplichtingen met betrekking tot de eerbiediging van zijn cultureel erfgoed en van dat van alle andere naties ;

Overwegende dat de musea, de bibliotheken en het archief, in de hoedanigheid van culturele instellingen, alles in het werk moeten stellen opdat de samenstelling van hun collecties gegrond is op universeel erkende morele beginselen ;

Overwegende dat de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen het wederzijds begrip tussen de staten in de weg staan, welke door UNESCO moet worden bevorderd, onder meer door bij de betrokken Staten belangstelling te wekken voor ter zake doende internationale verdragen ;

Overwegende dat een doeltreffende bescherming van het cultureel erfgoed op nationaal en op internationaal vlak moet worden georganiseerd en een nauwe samenwerking tussen de Staten vereist ;

Overwegende dat de Algemene Vergadering van UNESCO ter zake in 1964 reeds een aanbeveling heeft geformuleerd ;

Gelet op de nieuwe voorstellen met betrekking tot de maatregelen die moeten worden genomen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen te verbieden en te voorkomen, aangelegenheid die punt 19 vormt van de agenda van de zitting ;

Na tijdens de vijftiende zitting te hebben besloten dat aan deze aangelegenheid een internationaal verdrag zou worden gewijd, wordt dit Verdrag op veertien november 1970 goedgekeurd.

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag worden als cultuurgoederen beschouwd, de goederen die in het kader van hun religieuze of wereldlijke hoedanigheid door iedere Staat worden aangewezen als zijnde belangrijk voor de archeologie, de prehistorie, de literatuur, de kunst of de wetenschappen en deel uitmaken van de hierna genoemde categorieën :

1. zeldzame collecties en specimen van fauna, flora, mineralen en anatomie, van voorwerpen die paleontologische waarde hebben ;
2. goederen in verband met de geschiedenis, daaronder begrepen de geschiedenis van de wetenschappen en de techniek, de militaire en de sociale geschiedenis, alsmede het leven van nationale bewindslieden, denkers, geleerden en kunstenaars, alsmede gebeurtenissen van nationaal belang ;
3. voortbrengselen van (reguliere en clandestiene) archeologische opgravingen en archeologische ontdekkingen ;
4. bestanddelen van artistieke en historische monumenten of delen van archeologische vindplaatsen die zijn ontmanteld;
5. antiquiteiten die meer dan honderd jaar oud zijn, zoals gebeitelde inscripties, munten of stempels ;
6. etnologisch materieel ;

7. goederen van artistiek belang, zoals :
 - a. schilderijen, schilderingen en tekeningen die volledig met de hand zijn gemaakt op alle dragers en uit alle materialen (met uitsluiting van industriële tekeningen en eindproducten die met de hand zijn gedecoreerd) ;
 - b. originele voortbrengselen van de beeldhouw- en de sculptuurkunst in alle materialen ;
 - c. originele etsen, gegraveerde prenten en lithografieën ;
 - d. originele artistieke assemblages en constructies in alle materialen ;
8. zeldzame manuscripten en wiegendrukken, oude boeken, oude documenten en publicaties van bijzonder belang (historisch, artistiek, wetenschappelijk, literair, etc ...), apart of in collecties ;
9. postzegels, fiscale zegels en soortgelijke zegels, apart of in collecties ;
10. archief, daaronder begrepen fonografisch, fotografisch en cinematografisch archief ;
11. meubilair dat meer dan honderd jaar oud is en oude muziekinstrumenten.

Artikel 2

1. De Verdragsluitende Staten erkennen dat de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen een van de voornaamste oorzaken vormen van de verarming van het cultureel erfgoed van de landen van herkomst ervan en dat internationale samenwerking een van de meest doeltreffende middelen is om hun onderscheiden cultuurgoederen te beschermen tegen alle risico's die daaruit volgen.
2. Bijgevolg verbinden de Verdragsluitende Staten zich ertoe deze praktijken te bestrijden met de middelen waarover zij beschikken, inzonderheid door de oorzaken ervan weg te werken, het bestaan ervan een halt toe te roepen en te helpen de vereiste herstellingen uit te voeren.

Artikel 3

De invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen die geschieden in strijd met de bepalingen die de Verdragsluitende Staten hebben genomen overeenkomstig dit Verdrag zijn ongeoorloofd.

Artikel 4

Voor de toepassing van dit Verdrag erkennen de Verdragsluitende Partijen dat de cultuurgoederen die deel uitmaken van de hierna genoemde categorieën tot het cultureel erfgoed van iedere Staat behoren :

- a) cultuurgoederen ontsproten uit het individuele of het collectieve talent van onderdanen van de betrokken Staat, alsmede cultuurgoederen die belangrijk zijn voor de betrokken Staat, gecreëerd op het grondgebied van die Staat door buitenlandse onderdanen of door staatlozen die op het grondgebied van die Staat verblijven ;
- b) cultuurgoederen die op het nationale grondgebied zijn aangetroffen ;
- c) cultuurgoederen verworven door archeologische, etnologische of natuurwetenschappelijke onderzoeksteams, met de instemming van de bevoegde autoriteiten van het land van herkomst van deze goederen ;
- d) cultuurgoederen die op vrije wijze zijn uitgewisseld ;
- e) cultuurgoederen die zijn geschonken of op wettige wijze zijn gekocht met de instemming van de bevoegde autoriteiten van het land van herkomst van deze goederen.

Artikel 5

Teneinde hun cultuurgoederen te beschermen tegen ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom verbinden de Verdragsluitende Partijen zich ertoe om in omstandigheden aangepast aan ieder land, op hun grondgebied te voorzien in een dienst of in meer diensten, voor zover zij nog niet bestaan, belast met de bescherming van het cultureel erfgoed met bevoegd en voldoende personeel om de hierna genoemde opdrachten op doeltreffende wijze te verrichten :

- a) bijdragen tot de uitwerking van ontwerpen van wetteksten en regelgevingen die strekken tot de bescherming van het cultureel erfgoed, inzonderheid de bestraffing van de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van de eigendom van belangrijke cultuurgoederen ;
- b) opmaken en bijhouden, op grond van een nationale beschermingsinventaris, van de lijst met belangrijke openbare en particuliere cultuurgoederen waarvan de uitvoer een aanzienlijke verarming van het nationale culturele erfgoed zou betekenen;
- c) bevorderen van de ontwikkeling of van de oprichting van wetenschappelijke en technische instellingen (musea, bibliotheken, archief, laboratoria, ateliers, etc...) die vereist zijn om de bewaring en de waardering van de cultuurgoederen te verzekeren ;
- d) toezicht organiseren op archeologische opgravingen, de bewaring in situ verzekeren van bepaalde cultuurgoederen en bepaalde zones beschermen bestemd voor toekomstige archeologische opgravingen ;
- e) ten behoeve van belanghebbende personen (conservators, verzamelaars, antiquairs, etc..) regels uitwerken overeenkomstig de ethische beginselen geformuleerd in dit Verdrag en toezien op de naleving ervan ;

- f) educatieve maatregelen nemen teneinde eerbied voor het cultureel erfgoed van alle Staten aan te moedigen en te verzekeren en de kennis van het bepaalde in dit Verdrag op ruime grondslag te verspreiden ;
- g) erop toezien dat gepaste bekendheid wordt gegeven aan de verdwijning van een cultuurgood.

Artikel 6

De Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe :

- a) te voorzien in een gepaste vergunning waarin het uitvoerland stelt dat het heeft ingestemd met de uitvoer van bedoeld cultuurgood of van bedoelde cultuurgoederen. Die vergunning moet als bijlage gaan bij het cultuurgood dat of de cultuurgoederen die op regelmatige wijze worden uitgevoerd ;
- b) de uitvoer te verbieden van cultuurgoederen die niet vergezeld gaan van voornoemde vergunning;
- c) dit verbod op gepaste wijze ter kennis te brengen van het publiek en in het bijzonder van de personen die cultuurgoederen zouden kunnen invoeren en uitvoeren.

Artikel 7

De Verdragsluitende Staten verbinden zich ertoe :

- a) alle vereiste maatregelen te nemen, die conform de nationale wetgeving zijn, teneinde te voorkomen dat musea of andere gelijksoortige instellingen op hun grondgebied cultuurgoederen verwerven die afkomstig zijn uit een andere Verdragsluitende Staat en illegaal zouden zijn uitgevoerd na de inwerkingtreding van het Verdrag ; voor zover zulks mogelijk is, de Staat van herkomst die partij is bij het Verdrag te informeren over het aanbod van dergelijke cultuurgoederen die illegaal uit deze Staat zijn uitgevoerd na het tijdstip van inwerkingtreding van dit Verdrag ten aanzien van beide betrokken Staten ;
- b) i) de invoer te verbieden van cultuurgoederen gestolen in een museum, in een burgerlijk of religieus openbaar monument of in een soortgelijke instelling die zich bevindt op het grondgebied van een andere Verdragsluitende Staat na de inwerkingtreding van het Verdrag ten aanzien van de betrokken Staten, op voorwaarde dat wordt bewezen dat het cultuurgood of de cultuurgoederen voorkomen op de inventaris van die instelling ;

ii) gepaste maatregelen te nemen om op verzoek van de Staat van herkomst die partij is bij het Verdrag alle cultuurgoederen aldus gestolen en ingevoerd na de inwerkingtreding van dit Verdrag ten aanzien van beide betrokken Staten in beslag te nemen en terug te geven, op voorwaarde dat de verzoekende Staat een billijke vergoeding stort aan de persoon die het goed te goeder trouw heeft verworven of de wettige eigenaar ervan is. De verzoeken met betrekking tot het

beslag en de teruggave moeten langs diplomatieke weg aan de aangezochte Staat worden bezorgd. De verzoekende Staat moet op zijn kosten alle bewijsmiddelen leveren ter staving van het verzoek houdende beslag of teruggave. De Verdragsluitende Staten heffen geen douanerechten of andere heffingen op cultuurgoederen die overeenkomstig dit artikel worden teruggegeven. Alle uitgaven inherent aan de teruggave van het betrokken cultuurgoed of van de betrokken cultuurgoederen zijn ten laste van de verzoekende Staat.

Artikel 8

De Verdragsluitende Staten verbinden zich ertoe iedere persoon die aansprakelijk is voor een inbreuk op de verbodsbepalingen bedoeld in de artikelen 6 b) en 7 b) strafrechtelijke of administratief straffen.

Artikel 9

Iedere Verdragsluitende Staat waarvan het cultureel erfgoed in gevaar wordt gebracht door bepaalde archeologische of etnologische plunderingen kan een beroep doen op de Staten die daarbij betrokken zijn. De Verdragsluitende Staten verbinden zich ertoe in die omstandigheden mee te werken aan ieder internationaal overlegd optreden teneinde de vereiste concrete maatregelen te nemen en toe te passen, daaronder begrepen toezicht op de invoer, uitvoer en overdracht van de specifieke betrokken cultuurgoederen. In afwachting van een akkoord en voor zover zulks mogelijk is, neemt iedere betrokken Staat voorlopige maatregelen om onherstelbare schade aan het cultureel erfgoed van de verzoekende Staat te voorkomen.

Artikel 10

De Verdragsluitende Staten verbinden zich ertoe :

- 1) door opvoeding, voorlichting en waakzaamheid de overdracht te beperken van uit Verdragsluitende Staten illegaal uitgevoerde cultuurgoederen en, in de omstandigheden aangepast aan ieder land, de antiquairs op straffe van strafrechtelijke of administratieve straffen te verplichten een register te houden waarin opgave wordt gedaan van de herkomst van ieder cultuurgoed, van de naam en van het adres van de leverancier, van de omschrijving en van de prijs van ieder verkocht goed, alsmede de koper van het cultuurgoed te informeren over het uitvoerverbod dat op dat goed van toepassing kan zijn ;
- 2) door middel van opvoeding inspanningen te leveren en te ontwikkelen om het publiek bewust te maken van de waarde van cultuurgoederen en van het risico dat diefstal, clandestiene opgravingen en ongeoorloofde uitvoer vormen voor het cultureel erfgoed.

Artikel 11

De gedwongen uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen die rechtstreeks of onrechtstreeks voortvloeien uit de bezetting van een land door een vreemde mogendheid worden als onrechtmatig beschouwd.

Artikel 12

De Verdragsluitende Partijen verbinden zich ertoe het cultureel erfgoed te eerbiedigen in de gebieden waarvan zijn de internationale betrekkingen verzekeren en alle gepaste maatregelen te nemen om de ongeoorloofde invoer, uitvoer en overdracht van eigendom van cultuurgoederen in die gebieden te verbieden en te voorkomen.

Artikel 13

Overigens verbinden de Verdragsluitende Staten zich ertoe om in het kader van de wetgeving van iedere Staat :

- a) door alle gepaste middelen de overdracht van eigendom van cultuurgoederen te voorkomen die ertoe strekt de ongeoorloofde invoer of uitvoer van deze goederen te bevorderen ;
- b) alles in het werk te stellen opdat hun bevoegde diensten samenwerken teneinde zo spoedig mogelijk de teruggave aan de rechthebbende te vergemakkelijken van de illegaal uitgevoerde cultuurgoederen ;
- c) in te stemmen met een vordering tot teruggave van verloren of gestolen cultuurgoederen die door de rechtmatige eigenaar of in zijn naam wordt uitgeoefend ;
- d) het onverjaarbare recht van iedere Verdragssluitende Partij te erkennen om bepaalde cultuurgoederen te klasseren en als onvervreemdbaar aan te merken, welke bijgevolg niet kunnen worden uitgevoerd, alsmede de recuperatie van dergelijke goederen door de betrokken Staat te vergemakkelijken in de gevallen waarin zij toch zouden zijn uitgevoerd.

Artikel 14

Teneinde ongeoorloofde uitvoer te voorkomen en de verplichtingen na te komen die volgen uit de uitvoering van het bepaalde in dit Verdrag, moet iedere Verdragsluitende Staat, rekening houdend met zijn mogelijkheden, aan de nationale diensten bevoegd voor de bescherming van het cultureel erfgoed toereikende middelen toekennen en, indien zulks vereist is, daartoe een fonds oprichten.

Artikel 15

Niets in dit Verdrag belet de Verdragsluitende Staten om onderling bijzondere overeenkomsten te sluiten of de uitvoering verder te zetten van reeds gesloten overeenkomsten over de teruggave van cultuurgoederen die, ongeacht de reden, uit het grondgebied van herkomst zijn uitgevoerd voor de inwerkingtreding van dit Verdrag ten aanzien van de betrokken Staten.

Artikel 16

In de periodieke verslagen die de Verdragsluitende Staten voorleggen aan de Algemene Vergadering van UNESCO, op de tijdstippen en op de wijze die zij bepaalt, wordt opgave gedaan van de wettelijke en regelgevende bepalingen en van de andere maatregelen die zij hebben goedgekeurd met het oog op de toepassing van dit Verdrag en worden tevens nadere gegevens verstrekt over de deskundigheid die zij terzake hebben verworven.

Artikel 17

1. De Verdragsluitende Staten kunnen een beroep doen op de technische bijstand van UNESCO, inzonderheid met betrekking tot :
 - a) voorlichting en opvoeding ;
 - b) overleg en deskundigenonderzoek ;
 - c) coördinatie en goede diensten.
2. UNESCO kan uit eigen beweging onderzoek verrichten naar en studies bekend maken over de problemen die verband houden met de ongeoorloofde handel in cultuurgoederen.
3. Daartoe kan UNESCO tevens een beroep doen op de medewerking van bevoegde niet-goevernementeel organisaties.
4. UNESCO kan uit eigen beweging voorstellen doen aan de Verdragsluitende Staten met betrekking tot de toepassing van dit Verdrag.
5. Op verzoek van ten minste twee Verdragsluitende Staten die een geschil hebben over de uitvoering van het Verdrag, kan UNESCO goede diensten aanbieden teneinde tussen beide Staten een vergelijk te bereiken.

Artikel 18

Dit Verdrag is gesteld in de Engelse, de Spaanse, de Franse en de Russische taal, de vier teksten zijnde gelijkelijk authentiek.

Artikel 19

1. Dit Verdrag wordt ter bekrachtiging of ter aanvaarding voorgelegd aan de lidstaten van UNESCO, zulks conform hun onderscheiden grondwettelijke procedures.
2. De akten van bekrachtiging of van aanvaarding worden neergelegd bij de directeur-generaal van UNESCO.

Artikel 20

1. Dit Verdrag staat open voor toetreding door iedere Staat die geen lid is van UNESCO en die door de Uitvoerende Raad van de Organisatie wordt verzocht tot het Verdrag toe te treden.
2. De toetreding geschiedt door middel van de neerlegging van een akte van toetreding bij de directeur-generaal van UNESCO.

Artikel 21

Dit Verdrag treedt in werking drie maanden te rekenen van de datum van neerlegging van de derde akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding, maar enkel ten aanzien van de Staten die hun akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring op dat tijdstip of voordien hebben neergelegd. Ten aanzien van andere Staten treedt het Verdrag in werking drie maanden na de neerlegging van hun akte van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding.

Artikel 22

De Verdragsluitende Staten erkennen dat het Verdrag niet enkel toepasselijk is op het moederland, maar ook op de gebieden waarvan zij de internationale betrekkingen waarnemen ; zij verbinden zich ertoe om indien zulks nodig is de regeringen of andere bevoegde autoriteiten van voornoemde gebieden te raadplegen op het tijdstip van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding, dan wel voordien, met het oog op de toepassing van het Verdrag op die grondgebieden, alsmede aan de directeur-generaal van UNESCO kennis te geven van de gebieden waarop het Verdrag van toepassing zal zijn. Bedoelde bekrachtiging treedt in werking drie maanden na het tijdstip van ontvangst van bedoelde kennisgeving.

Artikel 23

1. Iedere Verdragsluitende Staat kan dit Verdrag opzeggen in zijn eigen naam of in naam van ieder gebied waarvan hij de internationale betrekkingen waarneemt.
2. Van de opzegging wordt door middel van een schriftelijke akte kennis gegeven aan de directeur-generaal van UNESCO.
3. De opzegging wordt van kracht twaalf maanden na de ontvangst van de akte van opzegging.

Artikel 24

De directeur-generaal van UNESCO informeert de lidstaten van de Organisatie, de Staten die geen lid zijn bedoeld in artikel 20, alsmede de Organisatie van de Verenigde Naties van de neerlegging van de akten van bekrachtiging, aanvaarding of toetreding bedoeld in de artikelen 19 en 20, alsmede van de kennisgevingen en de opzeggingen bedoeld in de artikelen 22 en 23.

Artikel 25

1. Dit Verdrag kan worden herzien door de Algemene Vergadering van UNESCO. De herziening bindt evenwel enkel de Staten die partij worden bij het verdrag houdende herziening van het oorspronkelijke verdrag.
2. Ingeval de Algemene Vergadering haar goedkeuring hecht aan een nieuw verdrag houdende volledige of gedeeltelijke herziening en in het nieuwe verdrag niet anders is bepaald, staat dit Verdrag met ingang van het tijdstip van inwerkingtreding van het nieuwe verdrag houdende herziening van het eerstgenoemde verdrag niet langer open voor bekrachtiging, aanvaarding of toetreding.

Artikel 26

Overeenkomstig artikel 102 van het Handvest van de Verenigde Naties wordt dit Verdrag op verzoek van de directeur-generaal van UNESCO geregistreerd op het secretariaat van de Organisatie van de Verenigde Naties.

Gedaan te Parijs, op zeventien november 1970, in twee authentieke exemplaren die zijn ondertekend door de Voorzitter van de Algemene Vergadering, in vergadering bijeen in zestiende zitting, en door de directeur-generaal van UNESCO, welke exemplaren worden neergelegd in het archief van UNESCO en waarvan voor eensluidend verklaarde exemplaren worden overhandigd aan alle Staten bedoeld in de artikelen 19 en 20, alsmede aan de Organisatie van de Verenigde Naties.

De tekst die voorafgaat is de authentieke tekst van het Verdrag dat naar behoren is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van UNESCO tijdens de zestiende zitting ervan, welke is gehouden te Parijs en op veertien november 1970 gesloten is verklaard.

Ten blijke waarvan daarop vandaag zeventien november 1970 hun handtekening hebben aangebracht.

De voorzitter van de Algemene Vergadering,

ATILIO DELL'ORO MAINI

De directeur-generaal

RENE MAHEU

Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property 1970

Paris, 14 November 1970

The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, meeting in Paris from 12 October to 14 November 1970, at its sixteenth session,

Recalling the importance of the provisions contained in the Declaration of the Principles of International Cultural Co-operation, adopted by the General Conference at its fourteenth session,

Considering that the interchange of cultural property among nations for scientific, cultural and educational purposes increases the knowledge of the civilization of Man, enriches the cultural life of all peoples and inspires mutual respect and appreciation among nations,

Considering that cultural property constitutes one of the basic elements of civilization and national culture, and that its true value can be appreciated only in relation to the fullest possible information regarding its origin, history and traditional setting,

Considering that it is incumbent upon every State to protect the cultural property existing within its territory against the dangers of theft, clandestine excavation, and illicit export,

Considering that, to avert these dangers, it is essential for every State to become increasingly alive to the moral obligations to respect its own cultural heritage and that of all nations,

Considering that, as cultural institutions, museums, libraries and archives should ensure that their collections are built up in accordance with universally recognized moral principles,

Considering that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is an obstacle to that understanding between nations which it is part of UNESCO's mission to promote by recommending to interested States, international conventions to this end,

Considering that the protection of cultural heritage can be effective only if organized both nationally and internationally among States working in close co-operation,

Considering that the UNESCO General Conference adopted a Recommendation to this effect in 1964,

Having before It further proposals on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property, a question which is on the agenda for the session as item 19,

Having decided, at its fifteenth session, that this question should be made the subject of an international convention,

Adopts this Convention on the fourteenth day of November 1970.

Article 1

For the purposes of this Convention, the term 'cultural property' means property which, on religious or secular grounds, is specifically designated by each State as being of importance for archaeology, prehistory, history, literature, art or science and which belongs to the following categories:

- (a) Rare collections and specimens of fauna, flora, minerals and anatomy, and objects of palaeontological interest;
- (b) property relating to history, including the history of science and technology and military and social history, to the life of national leaders, thinkers, scientists and artists and to events of national importance;
- (c) products of archaeological excavations (including regular and clandestine) or of archaeological discoveries ;
- (d) elements of artistic or historical monuments or archaeological sites which have been dismembered;
- (e) antiquities more than one hundred years old, such as inscriptions, coins and engraved seals;
- (f) objects of ethnological interest;
- (g) property of artistic interest, such as:
 - (i) pictures, paintings and drawings produced entirely by hand on any support and in any material (excluding industrial designs and manufactured articles decorated by hand);
 - (ii) original works of statuary art and sculpture in any material;
 - (iii) original engravings, prints and lithographs ;

- (iv) original artistic assemblages and montages in any material;
- (h) rare manuscripts and incunabula, old books, documents and publications of special interest (historical, artistic, scientific, literary, etc.) singly or in collections ;
- (i) postage, revenue and similar stamps, singly or in collections;
- (j) archives, including sound, photographic and cinematographic archives;
- (k) articles of furniture more than one hundred years old and old musical instruments.

Article 2

1. The States Parties to this Convention recognize that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is one of the main causes of the impoverishment of the cultural heritage of the countries of origin of such property and that international co-operation constitutes one of the most efficient means of protecting each country's cultural property against all the dangers resulting there from.

2. To this end, the States Parties undertake to oppose such practices with the means at their disposal, and particularly by removing their causes, putting a stop to current practices, and by helping to make the necessary reparations.

Article 3

The import, export or transfer of ownership of cultural property effected contrary to the provisions adopted under this Convention by the States Parties thereto, shall be illicit.

Article 4

The States Parties to this Convention recognize that for the purpose of the Convention property which belongs to the following categories forms part of the cultural heritage of each State:

- (a) Cultural property created by the individual or collective genius of nationals of the State concerned, and cultural property of importance to the State concerned created within the territory of that State by foreign nationals or stateless persons resident within such territory;
- (b) cultural property found within the national territory;
- (c) cultural property acquired by archaeological, ethnological or natural science missions, with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property;
- (d) cultural property which has been the subject of a freely agreed exchange;
- (e) cultural property received as a gift or purchased legally with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property.

Article 5

To ensure the protection of their cultural property against illicit import; export and transfer of ownership, the States Parties to this Convention undertake, as appropriate for each country, to set up within their territories one or more national services, where such services do not already exist, for the protection of the cultural heritage, with a qualified staff sufficient in number for the effective carrying out of the following functions:

- (a) contributing to the formation of draft laws and regulations designed to secure the protection of the cultural heritage and particularly prevention of the illicit import, export and transfer of ownership of important cultural property;
- (b) establishing and keeping up to date, on the basis of a national inventory of protected property, a list of important public and private cultural property whose export would constitute an appreciable impoverishment of the national cultural heritage;
- (c) promoting the development or the establishment of scientific and technical institutions (museums, libraries, archives, laboratories, workshops . . .) required to ensure the preservation and presentation of cultural property;
- (d) organizing the supervision of archaeological excavations, ensuring the preservation 'in situation' of certain cultural property, and protecting certain areas reserved for future archaeological research;
- (e) establishing, for the benefit of those concerned (curators, collectors, antique dealers, etc.) rules in conformity with the ethical principles set forth in this Convention; and taking steps to ensure the observance of those rules;
- (f) taking educational measures to stimulate and develop respect for the cultural heritage of all States, and spreading knowledge of the provisions of this Convention;
- (g) seeing that appropriate publicity is given to the disappearance of any items of cultural property.

Article 6

The States Parties to this Convention undertake:

(a) To introduce an appropriate certificate in which the exporting State would specify that the export of the cultural property in question is authorized. The certificate should accompany all items of cultural property exported in accordance with the regulations ;

(b) to prohibit the exportation of cultural property from their territory unless accompanied by the above-mentioned export certificate;

(c) to publicize this prohibition by appropriate means, particularly among persons likely to export or import cultural property.

Article 7

The States Parties to this Convention undertake:

(a) To take the necessary measures, consistent with national legislation, to prevent museums and similar institutions within their territories from acquiring cultural property originating in another State Party which has been illegally exported after entry into force of this Convention, in the States concerned. Whenever possible, to inform a State of origin Party to this Convention of an offer of such cultural property illegally removed from that State after the entry into force of this Convention in both States;

(b) (i) to prohibit the import of cultural property stolen from a museum or a religious or secular public monument or similar institution in another State Party to this Convention after the entry into force of this Convention for the States concerned, provided that such property is documented as appertaining to the inventory of that institution;

(ii) at the request of the State Party of origin, to take appropriate steps to recover and return any such cultural property imported after the entry into force of this Convention in both States concerned, provided, however, that the requesting State shall pay just compensation to an innocent purchaser or to a person who has valid title to that property. Requests for recovery and return shall be made through diplomatic offices. The requesting Party shall furnish, at its expense, the documentation and other evidence necessary to establish its claim for recovery and return. The Parties shall impose no customs duties or other charges upon cultural property returned pursuant to this Article. All expenses incident to the return and delivery of the cultural property shall be borne by the requesting Party.

Article 8

The States Parties to this Convention undertake to impose penalties or administrative sanctions on any person responsible for infringing the prohibitions referred to under Articles 6(b) and 7(b) above.

Article 9

Any State Party to this Convention whose cultural patrimony is in jeopardy from pillage of archaeological or ethnological materials may call upon other States Parties who are affected. The States Parties to this Convention undertake, in these circumstances, to participate in a concerted international effort to determine and to carry out the necessary concrete measures, including the control of exports and imports and international commerce in the specific materials concerned. Pending agreement each State concerned shall take provisional measures to the extent feasible to prevent irremediable injury to the cultural heritage of the requesting State.

Article 10

The States Parties to this Convention undertake:

(a) To restrict by education, information and vigilance, movement of cultural property illegally removed from any State Party to this Convention and, as appropriate for each country, oblige antique dealers, subject to penal or administrative sanctions, to maintain a register recording the origin of each item of cultural property, names and addresses of the supplier, description and price of each item sold and to inform the purchaser of the cultural property of the export prohibition to which such property may be subject;

(b) to endeavour by educational means to create and develop in the public mind a realization of the value of cultural property and the threat to the cultural heritage created by theft, clandestine excavations and illicit exports.

Article 11

The export and transfer of ownership of cultural property under compulsion arising directly or indirectly from the occupation of a country by a foreign power shall be regarded as illicit.

Article 12

The States Parties to this Convention shall respect the cultural heritage within the territories for the international relations of which they are responsible, and shall take all appropriate measures to prohibit and prevent the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property in such territories.

Article 13

The States Parties to this Convention also undertake, consistent with the laws of each State:

- (a) To prevent by all appropriate means transfers of ownership of cultural property likely to promote the illicit import or export of such property;
- (b) to ensure that their competent services co-operate in facilitating the earliest possible restitution of illicitly exported cultural property to its rightful owner;
- (c) to admit actions for recovery of lost or stolen items of cultural property brought by or on behalf of the rightful owners ;
- (d) to recognize the inalienable right of each State Party to this Convention to classify and declare certain cultural property as inalienable which should therefore ipso facto not be exported, and to facilitate recovery of such property by the State concerned in cases where it has been exported.

Article 14

In order to prevent illicit export and to meet the obligations arising from the implementation of this Convention, each State Party to the Convention should, as far as it is able, provide the national services responsible for the protection of its cultural heritage with an adequate budget and, if necessary, should set up a fund for this purpose.

Article 15

Nothing in this Convention shall prevent States Parties thereto from concluding special agreements among themselves or from continuing to implement agreements already concluded regarding the restitution of cultural property removed, whatever the reason, from its territory of origin, before the entry into force of this Convention for the States concerned.

Article 16

The States Parties to this Convention shall in their periodic reports submitted to the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization on dates and in a manner to be determined by it, give information on the legislative and administrative provisions which they have adopted and other action which they have taken for the application of this Convention, together with details of the experience acquired in this field.

Article 17

1. The States Parties to this Convention may call on the technical assistance of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, particularly as regards:

- (a) Information and education;
- (b) consultation and expert advice;
- (c) co-ordination and good offices.

2. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its own initiative conduct research and publish studies on matters relevant to the illicit movement of cultural property.

3. To this end, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may also call on the co-operation of any competent non-governmental organization.

4. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its own initiative, make proposals to States Parties to this Convention for its implementation.

5. At the request of at least two States Parties to this Convention which are engaged in a dispute over its implementation, UNESCO may extend its good offices to reach a settlement between them.

Article 18

This Convention is drawn up in English, French, Russian and Spanish, the four texts being equally authoritative.

Article 19

1. This Convention shall be subject to ratification or acceptance by States members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 20

1. This Convention shall be open to accession by all States not members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization which are invited to accede to it by the Executive Board of the Organization.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 21

This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or accession, but only with respect to those States which have deposited their respective instruments on or before that date. It shall enter into force with respect to any other State three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or accession.

Article 22

The States Parties to this Convention recognize that the Convention is applicable not only to their metropolitan territories but also to all territories for the international relations of which they are responsible; they undertake to consult, if necessary, the governments or other competent authorities of these territories on or before ratification, acceptance or accession with a view to securing the application of the Convention to those territories, and to notify the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization of the territories to which it is applied, the notification to take effect three months after the date of its receipt.

Article 23

1. Each State Party to this Convention may denounce the Convention on its own behalf or on behalf of any territory for whose international relations it is responsible.
2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
3. The denunciation shall take effect twelve months after the receipt of the instrument of denunciation.

Article 24

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States members of the Organization, the States not members of the Organization which are referred to in Article 20, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance and accession provided for in Articles 19 and 20, and of the notifications and denunciations provided for in Articles 22 and 23 respectively.

Article 25

1. This Convention may be revised by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Any such revision shall, however, bind only the States which shall become Parties to the revising convention.
2. If the General Conference should adopt a new convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new convention otherwise provides, this Convention shall cease to be open to ratification, acceptance or accession, as from the date on which the new revising convention enters into force.

Article 26

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this 'Convention shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Done in Paris this seventeenth day of November 1970, in two authentic copies bearing the signature of the President of the sixteenth session of the General Conference and of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, which shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, and certified true copies of which shall be delivered to all the States referred to in Articles 19 and 20 as well as to the United Nations.

Entry into force :

24 April 1972, in accordance with Article 21